54

1 Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 50 (2675)
Ера 21 июнь 1962 шу
Мах 2 кеп.

Парте тІахьех вай юрта боахам айбар духьа, хьайбай продукташ дукхагІа яхар духьа лоаттабеча къовсаме низаш совдахара, хІаьта вай республикерча къахьегамхоша ялат чуэцара балхаш сихдаьд, гудермесахой хьокхамах комплексно балхаш а деш.

ЮРТАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Укх деношка газеташ тІа арадаьннад юрташкарча берригача къахьегамхошка КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои даь кхайкарал. Парте Центральни Комитетои Советски правительстваи тІахьех юрта боахама къахьегамхой вай мехкара баха нах дулхацеи шурийцеи бокъонца Іалашбара хьайбай продукташ кхоачамбалла дукхагІа яхара.

Массаз а хиннай Коммунистически партии Советски правительствои юрта боахам дегІабоалабара гІулакха чІоаггІа теркам тІабохийташ. Юртарча хІара къахьегамхочоа гуш я тІеххьарча хана вай мехка чакхъяьха юрта боахам сихха дегІабоалабара хетаяь дуккха мероприятеш. Духхьала колхозаши совхозаши чІоагІъяра, юрта боахама продукташ йоахилга алсамдаккхара даь хІамаш да юртбоахама машиний запасни оатхалий, доагора маьхаш лохдар. Из хІама дага долаш тІаийцаб Советски правительствас дулхи шуреи дІаэцара маьхаш лакхдарах бола соцам а. Дерригача советски халкъо чІоаггІа раьза а хинна тІаийцача цу гІулакхех доккха беркат даргда совхозаштеи колхозаштеи.

Паччахьалкхенои дерригача советски халкъои юрта боахама деш дола новкъостал Іалаьмате доккха а сихха юрта боахам дегІабоалабара боккха лоархІам болаш а да. Къаьстта хоалуш хургда дулхи даьттеи дІаэцара маьхаш лакхдарах йолча решенех доала беркат. Цу гІулакхах колхозаштеи совхозаштеи хулача материальни новкъостало торо хулийтаргья хьайбай боахаме эша керда гІишлош хьалъе, фермашта механизаци е, бокъонца йола доакъара база вІаштІехьъяккха. Цхьабакъда чІоаггІа гІалат ба дулхи шуреи дІаэцара маьхаш лакхдаь долаш колхозийи совхозийи экономика ши-шегІа лакх а лургья, юртбоахама продукташ йоахилга алсам а даргда аьнна хеташ бола юрташкара болхлой. Коммунистически парте Центральни Комитетои Советски правительстваи шоай кхайкарал тІа къаьгга белгалдаьккхад цу тайпрача уйлаша колхозаши совхозаши чІоагІъяра гІулакха а юртбоахам дІахо дегІабоалабара хьакъехьара парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара а доккха зе деш хилар.

Цудухьа хьайбай боахам сихха дегІабоалабара де дезар да мамогга дикагІа къахьегар, юртбоахама продукташ йоахилга алсамдаккхараи царга дІабода мах лохбараи колхозашкеи совхозашкеи йолаш йолча торонех бокъонца пайда эцар, хьайбай боахам сихха дегІабоалабара колхозийи совхозийи берригя къахьегамхой оарцагІбахар.

ХІанз укх сахьате дуккхача колхозашкеи совхозашкеи эсала латт хьайбай боахам дегІабоалабара гІулакх. Фермашкара дуккхагІа дола хала балхаш механизаци янза хиларах дукха къахьегам дІабода юртбоахама продукташ яхарга, продукцега шийга дІабода мах лакха ба, кІезига я хьайбашкара йоаха продукташ. Цу хьале да хІанз вай республикера дуккха боахамаш а. Хьайбай боахамашка лела гІулакхаш ледара хиларах, хьайбаш бокъонца дебадеш а дорстадеш а ца хиларах, цар продуктивность лоха хиларах дуккха боахамаш да республика районашка 1962 ш. хьалхарча ах шера дулхи шуреи паччахьалкхенна дІаялара планаш кхоачашъе вІаштІехьдоацаш. Геттара ледара латт из гІулакх Грозненски, Урус-Мартана, цхьайолча кхыча районашка.

Хьайбай продукташ яхареи уж паччахьалкхенга йохкареи гІулакх эсала латтара бахьан да колхозийи совхозийи кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша фермашкара кхоачамбоацараш дІадахара, цар болх бокъонца тоабара колхозхойи совхозий болхлойи оарцагІ ца бахар, хьайбай продукташ яхара йолаш йолча торонех бокъонца пайда ца эцар.

КПСС Центральни комитетои СССР Министрий Советои эггара хьалха динза даргдоацаш лаьрхІад хІара колхозеи совхозеи кулгалхоша, берригача къахьегамхоша дулх, шура, хьайбашкара йоала кхыйола продукташ йоахилга алсамдаккхара хІанз латтача кердача хьалий лоархІам а беш хоадам боллаш йола план оттаяр. Цу планий ларде хила деза 100 гектар оахача лаьттаншта лоархІаш 75 центнери, кхыча лаьттай 100 гектара лоархІаш 16 центнери йолаш дулх даккхара декхар кхоачашделга.

Колхозийи совхозийи кулгалхой, производственни управленей болхлой декхар да колхозхошцеи совхозий болхлошцеи дага а боалаш хІара боахама торонаш гучаяха, хьайбай боахам дегІабоалабара гаргагарча хана цу боахаме де деза гІулакхаш белгалдаха, чакхъяха лерхІа мероприятеш партийни, комсомольски, берригача колхозхойи совхозий болхлойи собранешка ювца а ювцаш. Уж планаш оттаеш къаьстта теркам тІабахийта беза фермашка механизаци яра, Іилманна карагІдаьннараши хьалха латтарий опыти балха юкъеяхьара.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юрта боахама къахьегамхошта хьайбай боахам дІахо дегІабоалабара хьакъехьара кхайкарал деш йола ха колхозийи совхозийи кхашкара балхаш сихденна ха я. Республике дукхагІа йолча районашка шерра доладеннад ка бола ялат чуэцареи дІайийнача культурашта гІулакхдареи балхаш, кийчдеш латт доакъар. Дуккхача районашка цхьатарра дика вІаштІехьдаьха ду уж балхаш. Гудермесерча къахьегамхоша цу хьакъехьа хьокхам лу республикерча дерригача боахамашта.

Цхьабакъда, дуккхача районашка ледара лел кхашкара балхаш. Масала, Наьсарен районерча «Назрановский» яхача совхоза Экажкъонгий-Юртара, Яндарера, иштта цхьайолча кхыча отделенешка геттара ледара лел дІайийнача культурашта гІулакхдара балхаш. Хозза вІаштІехьдаьхадац уж балхаш Ачхой-Мартана, Наурски, иштта кхыча районашка а.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои дуккхаза хьалхадаьхад боахамий кулгалхошта хьайбай боахам дегІабоалабара доакъара база вІаштІехьъяккхар боккха лоархІам болаш хилар. Ховш да доакъар хуле—доахан а, дулх а, шура а хург хилар. Цудухьа хІанз де дезар да Іай хьайбай фермашка шортта хьажкІаш, шекара свекла, горох, доакъара бобаш хургйолаш ка бола ялат чуэццаше а дІайийна культураш оасарах кІалхаръяхар.

Шеко яц вай бахача наха маэшша юртбоахама продукташ хилийтара вай республикерча колхозхошеи совхозий болхлошеи шоай низ кхоберг ца хиларах а цар хьайбай продукташ алсамйоахарг хиларах а.

Мукх хьекха боалаш латт

Укх шера ка бола ялат чуэца кийчлуча хана чІоаггІа къахьийгар Шелковской районерча «Октябра 12 шу» яхача юртбоахама артела механизатораша. Юртбоахама техника тояь ханнахьа кийчйир. Чуэца дезача ка болча ялатий кхаш гонахьа оахам а даь тоадир. Хьийга къа зехьа дайнадац. Ялат чуэцача машинаша болх дика бу.

П. Картавцев председатель волча цу колхозе хІанз мукх хьекха боалаш латт. Берригачуэца безаш хиннар 460 гектар мукх бар колхозе. ХІанз колхоза механизатораш тІеххьара гектараш хьокхаш ба.

Ка бола ялат чуэца доладелча денз хІара денна сменни задани 120—150 процент кхоачашъеш хьавенав комбайнер Елестратов Иван, хІаьта ший комбайна дика доал деш хиларах а белгалвоалаш ва из. Елестратова комбайн масса хана ца йохаш болх беш хул.

С. СУЛТАНОВ.

Румынски лаьтта доттагІлен вІашагІкхетар

БУХАРЕСТ, 18 июнь. (ТАСС). Селхан моттигерча ханах 21 сахьат даьлча Яссы яхача городе кхаьчар КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев керте а волаш йола советски партийно-правительственни делегаци.

Румынски Халкъа Республикаи Советски Союзеи паччахьалкхен байракхашца ходдаь дар Ясски вокзален цІенош. Іалаьмате йоккхача цІеча транспоранта тІа яздаь латт ер дешаш: «Марша доагІалда шо, советски халкъо дахкийта Н. С. Хрущев керте а волаш дола хьаьший». Перрона тІа а вокзаленна хьалхашкарча майдан тІа а вІашагІкхийтта городе бахача нахах 30 эзар совгІа саг вар.

Н. С. Хрущева а делегаце членашта а накъа баьхкабар Румынски болхлой парте ЦК Политбюро член, Румыне Министрий Совета председатела заместитель Эмиль Боднэраш, РРП ЦК членалла кандидат Константин Лэзэреску, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель Аурел Мэлнэшан, Яссерча партийни а паччахьалкхен а органий кулгалхой. Делегацена иштта накъа вера партийно-правительственни делегацена юкъе воагІаш вола СССР Румынера посол И. К. Жегалин.

Советски хьаьший а царна накъа баьхкараш а вокзаленна хьалхашкарча майдан тІарча трибуна тІа хьалтІабоал. Іалаьмате чІоагІа тІоараш техар уж гучабаьлча.

Эмиль Боднэрашеи Н.С. Хрущевеи лоацца къамаьлаш дир. Цар къамаьлаш деча хана Советски Союза Коммунистически партеи Румынски болхлой партеи сийна, румынскии советскии халкъашта юкъерча сийлахь-доккхача доттагІлен сийна Іалаьмате чІоагІа тІоараш дийттар.

* * *

БУХАРЕСТ, 18 июнь. **ТАСС-а корреспонденташа Д. Бочаровеи К. Кравченкои** хоам бу:

Тахан моттигерча ханах 9 сахьат даьлча (московски ханах 10 сахьат), Румынски болхлой парте Центральни Комитето, Румынски Халкъа Республика Паччахьалкхен советои Министрий Советои хьийха а хьийха доттагІлен визитах Бухаресте кхаьчар КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев керте а волаш йола советски партийно-правительственни делегаци.

Бэняса вокзале делегацена накъа баьхкабар РРП ЦК хьалхара секретарь, РНР Паччахьалкхен совета председатель Г. Георгиу-Деж, РНР Министрий Совета председатель И. Г. Маурер, партеи правительстваи кхыбола кулгалду деятелаш, румынски столицерча общественноста дукха викалаш. Столицера а гонахьарча юрташкара а итташ эзараш къахьегамхой бар вокзаленна хьалхашкарча майдан тІа гулбенна.

Шоай къамани советскии байракхилгаш, керда зизаш, транспоранташ бе а йоахкаш бар накъа баьхкараш.

Микрофона дІатІа а ваха советски халкъо бахкийтарашка даггара моаршал хоатт Г. Георгиу-Дежа.

Тха халкъо, аьлар цо, цІеначе дегаца тІаэц коммунизм хьалъяра даькъе шоаш доахача башха-дикача толамашца дерригача социалистически мехкий халкъашта, дерригача дунен тІарча къахьегамхошта дегаш ураувттадергдола хьокхам телача сий долча Советски Союза Коммунистически парте, сийлахь-доккхача советски халкъо бахкийта хьаьший.

Советски партийно-правительственни делегаци Румыне ярах, аьлар Георгиу-Дежа, румынскии советскии халкъашта юкъерча цІенача дагара, вошал долча доттагІлен бокъонца дола цІей хургда, вай мехкий а ерригача социалистически лагера а бартцхьоагІо цІаккха йохаргйоацаш хилар дика хьахьокхаш хургда из.

Машар лорабелга, кердача тІема унзарленех укх замаххе а адамаш мукъадоахилга шоай сийлахь-доккха исторически декхар лерхІ коммунистическии болхлойи партеша, социалистически мехкий сийлахьарча доттагІлен членаш йолча паччахьалкхенаша.

Ший къамаьл чакхдоаллаш аьлар Георгиу-Дежа: Тха мехкарча къахьегамхоща шо вІашагІдеттадаларо, дІахо хургдолча къамаьлашеи переговорашеи геттара дика хьахьокхаргда вай халкъаш машара тІакхувш хилар, тІехьа тІайоагІача хана а халкъашта юкъерча гІулакхашта хьаькъал котдалийтара тІагІертта къахьега, бе-башха социальни системаш йола паччахьалкхенаш вІаши гІулакхаш а леладеш маьрша яхийтара, массане а дерригa а герз дІадоаккхилга чакхдаккхара, дунен халкъашта юкъера лоархІамера дешаш дерригача халкъий, дерригача адамий хьашташта маэшшара къоастадара тІехьа латта уж кийча хилар.

Цул тІехьагІа къамаьл дир советски партийно-правительственни делегацена керте латтача Н. С. Хрущева.

Коммунистически партегара, Советски Союза правительствагареи халкъашкареи Румынски Халкъа Республика къахьегамхошка даггара моаршал а денна, селла безаме шоаш тІаэцара чІоагІа баркал аьлар Н. С. Хрущева.

Советски наха дика довз, аьлар Н. С. Хрущева, социалистически Румыни хьалъяра даькъе вошал долча румынски халкъа карагІдаьнна Іалаьмате доккхий хІамаш. Тхона Іалаьмате чІоагІа тоам хиннаб чІоагІъеннача шоай авангарда — Румынски болхлой парте, тха воккха доттагІа, новкъост Георге Георгиу-Деж керте латтача цун Центральни Комитета хьалхленца керда вахар хьалдара даькъе шун мехкарча къахьегамхошта карагІдаьннача хІамаех.

Шерагара шерага, тІа-тІа чІоагІлуш, дегІайоагІаш латт Советски Союзанеи Румынски Халкъа Республиканеи юкъера массе оагІув чулоацаш йола сотрудничество. Вай марксистско-ленински партеши вай мехкашкара халкъаши шоайла дувзаденна да, де лерхІараши социализми коммунизми хьалъяра даькъера декхараши цаІаш хиларца, хІаьта вежарий санна шоайла гІо деши вІаши хьаллоацаши а да уж.

Тхога йиш я, хьамсара новкъостийи доттагІийи, дІахо йодача хана а советско-румынски доттагІали сотрудничествои чІоагІъяраи дегІайоалаяраи долла хІама деш советски нах хургхиларах шоана тешам бала.

Г. Георгиу-Дежеи Н. С. Хрущевеи къамаьлаш деча хана, цкъа мо дуккхаза а, чІоаггІа тІоараш а дийттар, «ура» а яьхар.

Советско-румынски переговораш дІайолаенннай

БУХАРЕСТ, 18 июнь. (ТАСС). Тахан укхаза республика Дворецa здане переговораш йолаеннай Советски Союзеи Румынски Халкъа Республикаи партийно-правительственни делегацешта юкъе.

Советски оагІонгахьара переговорашка дакъа лоацаш ба: КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев; КПСС ЦК Президиума членалла кандидат, ВЦСПС председатель В. В. Гришин; КПСС ЦК член, кхыча мехкашцарча гІулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов; КПСС ЦК член, Казахстана Компарте ЦК хьалхара секретарь Д. А. Кунаев; КПСС ЦК член, КПСС ЦК отдела заведующи Ю. В. Андропов; КПСС ЦК член, Молдаве Компарте ЦК хьалхара секретарь И. И. Бодюл; КПСС ЦК член, Украина Компарте Одесски обкома хьалхара секретарь М. С. Синица; Дагестански АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Р. А. Эльдарова; КПСС ЦК членалла кандидат, советско-румынски доттагІлен Общества правлене председатель, РСФСР просвещене министр Е. И. Афанасенко; КПСС ЦК член, Румынски Халкъа Республикера СССР посол И. К. Жегалин.

Румынски оагІонгахьара переговорашка дакъа лоацаш ба: Румынски болхлой парте ЦК хьалхара секретарь, РНР Паччахьалкхен совета председатель Г. Георгиу-Деж, РНР Министрий Совета председатель И. Г. Маурер, РРП ЦК Политбюро член, Министрий Совета председатела хьалхара заместитель Г. Апостол, Политбюро членаш: РРП ЦК секретараш Киву Стойкеи Н. Чаушескуи, Партбюро членалла кандидат, РРП ЦК культураи пропагандаи отдела заведующи Л. Рэуту, РРП ЦК Политбюро членалла кандидат, Паччахьалкхен совета председатела заместитель Ш. Войтек, РРП ЦК член, Министрий Совета председатела заместитель А. Бырлэдяну, кхыча мехкашцарча гІулакхий министр К. Мэнеску, РРП ЦК член, Госплана председатель Г. Гастон Марин, РРП ЦК член, СССР-ера РНР посол Н. Гуинэ.

ЦІенача доттагІалеи вошаллеи тІехь чакхйоалаш латт переговораш.

Бухарестски машиннаькъахой болча

БУХАРЕСТ, 19 июнь. **ТАСС-а корреспонденташа Д. Бочаровеи К. Кравченкои** хоам бу:

Тахан Н. С. Хрущев керте а волаш йола советски партийно-правительственни делегаци «Гривица роше» («ЦІе Гривица») яхача бухарестски завода коллектив йолча хьоашалгІа яха хилар. Делегацеца бар Г. Георгиу-Деж, И. Г. Маурер, Н. Чаушеску, Г. Апостол, иштта кхыбола а официальни нах.

Завода коа наІарашка духьал а баха, советски хьаьший чІоагІа безаме тІаийцар кхал а маІа а болхлоша. Завода директора Думитру Мирона дІа а бовзийта, Никита Сергеевич Хрущевга хьоашал тохийтар болхлошцеи инженерно - технически персоналацеи. Советски хьаьшийи царна улув баьннараши административни зданегахьа лестар, укхаза безаме доттагІлен къамаьлаш хилар завода кулгалхошца. Коллектива балха, болхлоша йидеча алапешта дух тІа вувлаш, «Гривица роше» яхача завода малагІа продукци арахец хетташ вар Н. С. Хрущев.

Цул тІехьагІа советски делегаци а румынски новкъостий а вагоноремонтнии механически цехашка хьежар. Советски делегацена керте латтачун къамаьлаш хилар монтажникаца Ион Илиеца, токарашца Николае Рэзбойца, Георге Енеца, иштта кхыча болхлошца, технологически процесса хьакъехьа хІамаш хийттар цо царга.

Предприятега хьежа баьнначул тІехьагІа завода коллектива совгІаташ делар Н. С. Хрущева.

Йоккхача, езача хана санна хоза кийчъяьча вагоноремонтни цехе митинг хилар. «Гривица роше» яхача заводера итт эзарнел совгІа кхал а маІа а болхло вар цу митинге.

Н. С. Хрущев, советски делегаце членаш, румынски кулгалхой трибуна хьалтІабаьннача хана Іалаьмате чІоагІа, дІаьхдаь тІоараш дийттар, румыно - советски доттагІлен, КПСС, РРП сийна кхайкараш дир.

Советски халкъо бахкийтарашка моаршал хьаттар заводерча партийни организаце секретара Николае Александру, завода директора Думитру Мирона, 1933-ча шерарча тІемашка дакъа лоацаш хиннача болхлочо Думитру Штефанеску.

Цул тІехьагІа, гулбеннараша безаме тІа а эцаш, къамаьл дир Г. Георгиу-Дежа.

Микрофона хьалхашка ва советски делегацена керте латта Н. С. Хрущев. ЧІоагІа дегашка дужаши гІозбаьннеи ладийгІар цо даьча къаьгача къамаьлага.

Г. Георгиу-Дежеи Н. С. Хрущевеи къамаьлаш деча хана каст - каста Іалаьмате чІоагІа тІоараш деттар, «Ура!», «РНР—СССР!», «РРП—КПСС!», «Болх бергба, къувсаргда, машар лорабергба!» яхаш кхайкар.

Румыно - советски доттагІал даиман латтаргхилар къаьгга дика хьахьокхаш чакхъяьлар «Гривица роше» хинна митинг.

Дика хоамаш

Ханал 18 ди хьалха

12-ча июне, ханал хьалха, мехкдаьтта даккхара ах шера план кхоачашъяьй «Правобережное» нефтеуправлене коллективо. Планах лийрхІачул 10 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, мехкдаьтта тоннага шийга дІадодар 16,5 процент чухнахьа даьннад, 25 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй.

Социалистически яхье хьалха латт мехкдаьтта даккхара мастера коммуниста Г. М. Мишутина хьалхле лелаю комплексни бригада. Производственни планаш хадданза тІеххоачаш а еш, ер шу доладелча денз 15 эзар сом совгІа паччахьалкхен ахча кходаьд цо.

Из толам баккхара иштта дика къахьийгад из промысел вІашагІъеллача хана денз цига болх беш волча воккхагІча оператора А. И. Лунгу, скважинашта лаьттан кІалха ремонт яра операторашa П. Пашегоревеи Р. Джаутхановеи, иштта кхы дукханеша а.

Баьккхача толамо дегаш гІоз а даьха, шера план а ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхь лелаеш ба «Правобережное» мехкдаьттахой.

М. ЛЕВИН, инженер-экономист.

Сихха чуийца доаккхаргда ка бола ялат

Дика кийчо а яь ка бола ялаташ чуэца болабеннаб Ведана районерча колхозий механизатораш. Хьалхарча дийнахьа норма 12 гектар йолча 20 гектар совгІа ялат чуийцар XX партсъезда цІерахча колхоза комбайнераша Бисултановеи Махматхановеи. Цар декхар да дІахо йодача хана дийнахьара норма кхы а тІеххоачаш а еш, 8—10 дийнахьа дерригa ялат чуийца даккха. Цул совгІа ялат чуийца даьлча дІадоладергдолаш да шозлагІа культураш дІаювлга.

Ханнахьеи дикеи кийчъяьй цига хьатташ, общественни питани дика вІаштІехьъяьккхай.

ХІанз цар ерригa уйла, берригa низ тІабахийтаб ялат чуийца даккхара, хІаьта из декхар къахьегамхоша толамца кхоачаш а дергда.

Г. САЛЬКО, парте Ведана райкома орготдела заведующи.

Ялх бетта план 17 ди хьалха

Кийча продукци яккхара 6 бетта план ханал хьалха кхоачашъяра Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша йоаржаяьча социалистически яхье хьалхара моттиг яькхар нов. Абасалиев керте латтача № 1 йолча установка коллективо. 6 бетта сийрда продукташ арахецара план 13-ча июне кхоачашъяьй цо. ХІаьта электроэнерги, пар, хий, кхыйола реагенташ кхоярца массехк эзар сом установка счета тІа кходе вІаштІехьдаьннад технологий.

ТІаийца декхараш дикагІа кхоачашдара хьалхле лелаю гІорбаьннача операторашa В. Александрова, П. Силькина, В. Баранова, Ю. Берюлькина, иштта кхы дуккха бараша а. Цар балха заданеш 115—120 процент кхоачашъю.

Хьинаре къахьийгар ах шера план 16 ди хьалха кхоачашъяьча нов. Ганчарова кулгалдеча № 10 йолча установка коллективо а. ХІанзале а июнь бетта чотах эзараш тоннаш сийрда продукташ арахийцай цо. Уж толамаш даьхача установка технологашта юкъе хьалха латт операторaш М. Раков, В. Макаров, оператора помощник Г. Лосев, кхыбараш. Сменах йола заданеш массаз а тІеххоачашъеш хьабоагІа уж.

М. ТУМГАЕВ.

Миллион пунт ялат Даьхенна дала дош деннад

Семилетка диълагІа шу къахьегама толамех дизза да. ЧІоагІа хьийкъад вай республике ка бола ялаташ. Цхьаккха фийг ца бойташ ший ханнахьа уж чуэцилга — ялат леладерий, механизаторий, кхашкарча болхлой керттера декхар да.

Укх шера доккха декхар оттадаьд шоашта хьалхашка «Надтеречный» совхоза къахьегамхоша. Цар лаьрхІад укх шера цхьа миллион пунт ялат Даьхенна дІадала. 11 эзар гектар гаргга дола ка бола ялат 8—10 дийнахь чуийца даккха аьнна декхар шоашта хьалхашка оттадаьд совхоза къахьегамхоша. Шоаш денна дош кхоачашдара шоай низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш ба механизатораш, кхашкара болхлой, ялаташ леладераш. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 20—22 центнер мукхи 18—20 центнер кІаи чуэц цар. Из лоархІаме культура чуэцаш 42 комбайни 8 жаткеи, 80 гаргга автомашини я совхозе.

Ка бола ялаташ чуэцилга толамца дІахьу совхоза шоллагІча отделене. КПСС XXII-ча съезда решенеши мартовски Пленума соцамаши кхоачашдара оарцагІбаьннача цу отделенерча къахьегамхоша хІара денна дегІадоаладу балха толамаш.

Шоай хьинарца коталонийнаькъаш сийрдадахара къовсам лоаттабеча отделене механизатораш цхьа эзар гектар гарга ка бола ялат хьекха баьннаб, хІаьта Даьхен амбарашка ши эзар тонн гаргга ка бола ялат дІадахьийтад.

Наурски района «Терский» совхоза жатка машиниста Сухаруков Александра хІара дийнахьа 60 гектар ка бола ялат хьокх аьнна шоашта хезача отделене механизатораша дош делар социалистически яхье а бовлаш Сухаруков Александрала котбовла, аьнна. Шоаш денна дош кхоачашду Сайдулаев Іаладеи Тасуев Ахьмадеи, иштта кхыбарашеи. Цар вІаштІехьдоал дийнахьа 60 гектарал совгІа ка бола ялат хьакха.

Иштта ка бола ялаташ чуэцаш къахьегаш ба цхьоалагІча отделене механизатораш а. Цу отделене паччахьалкхенна ялат дІакхухьаш хьинаре къахьег Дудаев Ахьмада, цо ший автомашинаца хІара дийнахьа 6—7 рейс ю 50 километр гаьна йолга элеваторе.

М. ЦУРОВ.

Партийни вахар

АГИТАЦИОННО-КХЕТАМА БОЛХ— ЛАКХАЧА БОАРАМГА

ХӀанз укх сахьате идеологически фронтерча болхлой керттера декхар да КПСС Центральни Комитета мартовски Пленумо юрта боахам дегӀабоалабара даькъе хьалхашка оттадаь декхараш шерра къахьегамхошта дӀадовзийтилга, дикагӀбарий опыт массанега дӀакхоачийтилга, ялаташ а кхыйола культураш а дика хьувкъийтара, хьайбаш дебадара, цар продуктивность лакхъяра беррига къахьегамхой оарцагӀбоахилга.

Из дика кхета а даь, территориальни производственни совхозно-колхозни управлени вӀашагӀъеллача дензь, къаьстта а бӀаьстан балхаш дӀадоладенначул тӀехьагӀа наха юкъе беш бола идеологически болх дикка дийнбаьб «Лермонтовский», «Самашкинский» совхозий партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

«ДикагӀа йолча агрегата», яха дешаш тӀа а яздаь цӀе байракхилгаш лелайора хьалхе яьккхача агрегаташа. Из байракх яккхара тӀакхувш вар хӀара механизатор. Ялаташ дӀадийна даллалца дӀа ца хецаш, массаза а хьалхле шоашка йолаш чакхбаьлар механизатораш: «Лермонтовский» совхозера Чагаев Имран, Чагаев Солтамурад, Захаев Ляча, Хачукаев Іиса, «Самашкинский» совхозера Хачароев Ахьмад, Бохаев ХӀарон, Авторханов Бейбулат, Балбинский Леонид, Гапанов Иван.

Совхозий отделеней тракторни бригадашка, къахьегамхой ялаташ дӀадувш боахкача кхашка каст-каста боагӀаш а кӀалхарбарашта дукха безаш а хьаьший бар агитатораш. Беседаш чакхъяьнначул тӀехьагӀа цар арайоахар «Къахьегама листокаш», новкъостал дора пенгазеташ арадахара. Агитационни болх дика лелабарца къаьстта белгалбаьннаб агитатораш Ибрагиев Іаддал, М. Уварова, Зайнутдинов Іабдул-Разак, Тагирова Роза, Мальсагова Сайдула, Арбузова Мария, иштта кхы дуккха а.

1962-ча шера хьажкӀаш дика хьувкъаяр духьа яьржа Ерригроссийски социалистически яхь Іалаьмате боккха лоархӀам болаш хилар кхета а деш, отделеней конторашка а тракторни бригадашка а массанена а гургйолчча моттигашка хьалтеха доахк цу социалистически яхьа юкъе бахарий де дезараш. Иштта массане а бӀарг тӀаоттаргболчча моттигашка хьалтеха доахк совхозий шурий фермай, оалхазарий фермай, хьакхий фермай, жа фермай къахьегамхоша тӀайийца социалистически декхараш а.

ВӀаши баьча тохкамо хьахьекхад, хьайбай боахамашкара беррига къахьегамхой тӀайийца декхараш сийленца кхоачашдара тӀагӀертта къовсам лоаттабеш хилар. Масала, ах шера план дулха 70 процента шурийна 71 проценти кхоачашъяьй «Самашкинский» совхозо хьалхарча пхе бетта, хӀаьта «Лермонтовский» совхозо: дулха — 56 процент, шурийнеи фуаштеи — 85 процент. Еррига район хьайийца аьлча, ах шера план пхе бетта кхоачашъяьй дулха — 72 процент, шурийна — 67 процент, фуашта 84 процент.

Юрта боахама массе дакъа дӀахо а сихха дегӀадоаладара боккха лоархӀам болаш да дикагӀбарий опыт массанена а дӀайовзийтилга. Лаьттанца хьегача къица а хьайбай боахамашка деча балхаща а дика толамаш дахарца белгалбаьнна нах ба тха районерча совхозашка а. Уж ба Чагаев Имран, Хачароев Ахьмад, Эдельханов Баудин, Муртазанов Аюп, Балбинский Леонид, Шамсаев Мовлад, Сельмурзаев Шерип, Цугаева Люба. Цар балха опыт газеташка гӀолла а кхыча наькъаца а кхычарна дӀайовзийташ дукха болх баьб партийни организацеша.

ХӀанз, ка бола ялаташ чуэца доладеннача хана, цу юкъагӀа бе безача агитационни-кхетама балха планаш оттаяьй совхозий партийни организацеша. Хьаташка дика кийчъяьй гойтара агитаци. Наьха бӀарг тӀаоттаргболчча моттигашка хьалтеха доахк: «Хьакхари ардари къаьста а долаш, 8—10 дийнахьа чуийца доаккхаргда вай ка бола ялаташ!», «Новкъостий механизатораш! ВӀалла ца дойташ 8—10 дийнахьа чуэцаргда вай ялат!», иштта кхыдола а йоазонаш. Хьалха яьннача агрегаташта телаш я «Ялат чуэцача дикагӀа болх баьча агрегата» яха карара кара тела байракхилгаш.

Наха юкъе агитационни-кхетама болх боаржабара совхозий партийни организацеша дуккха хӀамаш даь дале а, кӀезига дац цига цу даькъера цӀенхашттара кхоачамбоацараш а. КПСС ЦК мартовски Пленума соцам тӀа белгалъяь хӀара боахаме оахама 100 гектара лоархӀаш дулх дакхкареи, кӀа, хьажкӀаш, горох, доакъара бобаш, шекара свекла, баьца даараш, коартолаш, гидуаргаш хьувкъаяреи кхаь этапана эшшача боарамах пропаганда лелаяц, цхьаь цхьан специалисто а е партийни болхлочо а вӀашагӀа а теха Іомаьяц районерча дикагӀа волча цхьанна къахьегамхочун опыт. ВӀалла а бе-башха доацача хьисапе, тесса леладу из гӀулакх парте райкома пропагандаи агитацеи отдело.

Агитаторий семинараш ханханнахьа хилац «Лермонтовский» совхоза цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи отделенешка, «Самашкинский» совхоза шоллагӀчеи кхоалагӀчеи отделенешка. «Къахьегама листокаш», «Моллне листокаш», пенгазеташ ханханнахьа ара ца доахаш а моттигаш нийслу. ЦхьаццабоӀча учетчикаша де доагӀаш дола йоазонаш дац бригадашкарча хьокхамий доскаш тӀа.

Агитационни-кхетама балхацара уж а уж санна кхыдола а кхоачамбоацараш сихха дӀа а даьха, нахацара кхетама болх кхы дӀахо тоа а баь, 1962-ча шера тӀайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара совхозий беррига къахьегамхой оарцагӀбоахаргба совхозий партийни организацеша. Агитационни-кхетама болх — лакхарча боарамга!

Ф. ТЕРЕХОВ,
КПСС обкома парторгацара Ачхой-Мартана районера инструктор.

хо

Ханал хьалха кхоачашъергья семилетка диълагӀча шера план

Ах шера план кхоачашъяра болх дика лел «Октябрьнефта» НПУ телемеханизированни промысле. Болх бе йолаенна керда скважинаш йоацщашехьа а. къьнарча скважинаша луш дола мехкдаьтта алсамдаккхара тӀа-тӀа дукхагӀа геолого-технически гӀулакхаш чакхдоах промысла коллективо. Цудухьа Нохч-ГӀалгӀайчен мехкдаьттахошта юкъе хьалхарча мугӀаращца лоархӀаш я из коммунистически къахьегама цӀи лелаю коллектив.

Хьалхарча шерашка санна, укх шера а мехкдаьтта даккхара план беттагара беттага тӀехкхоачашъеш хьайоагӀа телемеханизированни промысла коллектив. Мехкдаьтта даккхара пхе бетта план ханал ялх ди хьалха кхоачашйир. Материалий, электроэнерге кхомбарах, транспортни средстваех дикагӀа пайда эцарах 3,7 процент лакхъеннай цу юкъагӀа къахьегама овсарле. Уж хӀамаш бахьан долаш пхе бетта 30 эзар сом совгӀа пачхаьалкхен ахча ходаьд коллективо.

ХӀара скважинерча хьалашка хьежжа пайданагӀа хургдолча тайпара творчески ду балхаш. Пхе бетта болх тоабергбола 130 совгӀа геолого - технически гӀулакх чакхдаьккхад промысле. Уж гӀулакхаш бахьан долаш хӀанзале а дуккха бӀаьш тоннаш тӀакхийтад доаккхаш дола мехкдаьтта. ХӀанзарчул тӀехьагӀа чакхдоахаргдола гӀулакхаш ца лаьрхӀача а, кхозза алсамдаргда шу чакхдоалача хана из тӀакхеташ дола мехкдаьтта.

Геолого-технически гӀулакхаш чакхдаьхачул тӀехьагӀа укх боарамех совдаьлар къаьст-къаьстача скважинаша дийнахь-бус луш дола мехкдаьтта: № 48-11 йолча скважине — 1,3 тонн, №№ 58-11, 42-13 йолча скважинашка—цхьа тонн, № 126-14 йолча скважине — 2 тоннал а дукхагӀа, № 37-14 йолча скважине — 1,7 тонн, иштта кхыча скважинашка а.

Кердадар, дикагӀдар лохилген из балха юкъекхухьилген промысла коллектива традици а хинна дӀаэттад. Советски Союзе а кхыметтел доазол дехьа а эггара хьалха тха промысле дӀадоладаьд кхо эцар метрал кӀоаргагӀча метте обсадни колонна перфораци хина-гӀомара кӀажарца елга. Иштта кхы дуккха а да скважинаша луш дола мехкдаьтта алсам а доаккхаш, къахьегама овсарле лакх а еш, духхьашха тха промысле чакхдоахаш гӀулакхаш.

Доккхий толамаш даха коллектива вӀаштӀехьдалара керттера бахьан да къахьегама овсарле лакхъяра еррига коллектив тӀайийрзза творчески къахьегаш хилар. Денгара денга совдул промыслерча болхлойи специалистийи творчески хьинар. Ер шу доладелча дензь балха юкъейихьача 72 рационализаторски предложенеша хӀанзале а 20 эзар сом пайда беннаб, промыслера хӀара кхоалагӀа вола болхло рационализатор ва.

Балха овсарле лакха йолаш къахьег лаьттан кӀалха ремонт еча бригадаша. Балха нормаш къаьстта дукхагӀа тӀехкхоачашъю лаьттан кӀалхарча ремонта операторий сменаша: Чоранжа смена — 132,2 процент, Воротникова смена — 122,7 процент, Козловеи Байгиреевеи сменаша — 120 процент.

Овсареи дикеи балхаш а деш, балха заданеш масса хана тӀехкхоачашъю мехкдаьтта даккхара оператораша Юсупова, Дудошкина, Хандиева, Акопова, вторичи методий оператора Аликанова, слесара Абдулаева, иштта кхы дукхханеша а.

Мехкдаьтта доаккхилга тӀехьтӀехь алсам а доаккхаш, семилетка диъ лагӀча шера планал совнагӀа массехк эшелон мехкдаьтта Даьхенна лулгеи итташ эзараш сомаш пачхаьалкхен ахча кходелгеи — иштта да «Октябрьнефта» НПУ телемеханизированни промысла мехкдаьттахоша шоашта хьалхашка оттадаь декхар.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ телемеханизированни промысла воккхагӀа вола инженер.

Воронежски область. БӀаьстан культураш дӀаювлга толамца чакх а даьккха, гурахьа дийна ялаташ чуэцара кийчо яь бовлла боахк Хохольски района «Ленинский путь» яхача юртбоахама артела механизатораш. Ялат чуэца керда машинаш кхаьчай колхозага. 4 трактор, лафеташ йоаца ши жатка, шиъ ка бола ялат чуэцеи шиъ хьажкӀаш чуэцеи комбайнаш, иштта кхыйола машинаш ийцай колхозо.

Сурта тӀа: (аьттехьара аьрдехьа) «Ленинский путь» яхача колхоза инженер Ф. Денисов, комбайнера помощник И. Замятин, комбайнер П. Аристов касараш хьал а ийдеш ка бола ялат оарда комбайн вӀашагӀйоллаш боахк.

А. Зенина сурт.
ТАСС фотохроника.

Графикал цаӀи ахи бутт хьалха

Массехк шу да мехкдаьтта лохаш Іаьли-Юрт — Горская — Алхазурова участке кӀоаргга бурув детта. 1959-ча шера бӀаьсти мелови мехкдаьтта корадир Тирка дукъагӀа. Цу хана дензь тӀагӀертта цига бурув детташ ба «Грознефтеразведкера» бурув деттараш. Цу юкъагӀа кӀеджетташ дуккха мехкдаьтта доалаш йола шиъ моттиг кораяьй царна.

ХӀанз кхы дӀахо а мехкдаьтта лохаш ба буровикаш. Геологаша яхачох, геттара дукха мехкдаьтта дала дезаш я № 500 йола скважина. Лаьттана кӀалхарча ганзашта тӀабода никъ лахара даькъе дика ка йоалаш балхаш ду В. В. Феоктистов мастер волча бурув тохара бригадо, И. Бычкова, Н. Малюкова, И. Марченко, Г. Светяша сменаша. Январь бетта лакхехьа белгалъяьча скважина бурув тоха бола а бенна, кхоачаш ялх бутт а балалехьа 3 070 метр кӀоарга бурув техад цар.

Юкъера лаьрхӀача графикал цаӀи ахи бутт хьалха лоаттаду бурув тохилга бригада бурув деттараша. ХӀанззехьа а тешшаме ала йиш йолаш да № 500 йолча скважина бурув тохилга август бутт юкъе бахалехьа йистедаргда, аьнна.

— Укх деношка скважине колоннаш Іочуяхийта йистедаьлча, — йоах мастера Феоктистова, — кхы тӀехьа а ца доахаш, мелови тӀоанаш дохаде долалургда тхо. Из ха хьакхачарга чӀоагӀа сатувсаш ба тха разведчикаш. Дуккха мехкдаьтта дала из скважина йоалалургйола ха гаьна яц!

И. ПЕТРУХИН.

Украински ССР. Заводской обкатка яр духьа Харьковски тракторни завода экспериментальни цехера араяьннай 130 говра низ болча дизельни мотораца болх беча чархаш йолча «Т-125» яхача низ болча тракторий опытни образецаш.

Кердача машинех пайда эцаргба лаьтта оахача, культураш дӀаювча, культиваци еча, макха боаккхача, дӀайийна хӀамаш чуэцача, хӀаьта гурахьеи Іайи—транспортни балхаш тӀа. Лаьтта оахача хана сахьата 4—9 километр никъ бу тракторо, итт тонн мухь тӀабола прицеп тӀехьа хилча цун транспортни сухал сахьата 30—35 километр я.

Сурта тӀа: тракторашта-тягачашта вола керттерча конструктора заместитель А. А. Сашникови (юкъеравар) инженер-исследователь Н. А. Девичеви слесарца-испытателаца И. П. Бражникаца къамаьл деш ба «Т-125» яхача трактора заводо хьалхара тохкамаш даьчул тӀехьагӀа.

Е. Андреева сурт. **ТАСС фотохроника.**

хо

ХӀара денна керда къахьегама толамаш доах

КПСС XXII съезд ший болх беш йолча деношка митинг хилар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе. Семилетка диъ лагӀча шера производственни план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна, декхар тӀаийцар заьода коллективо цу митинге. Ше денна дош толамца кхоачашду цо. Укх шера пхе бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, ах шера план а ханал хьалха кхоачашъяра чӀоагӀа къахьег мехкдаьтта чакхдоаккхача завода беррига болхлоша.

Цхьабакъда, атта-м дац царна. Цхьайолча хана йоккхий халонаш нийслу балха юкъе. Бакъда, шоайла дӀа-юха новкъостал дарах, рационализатораш хӀаман хьисап долаш хиларах, шоай низ ца кхобеш къахьегаш беррига болхлой хиларах вӀаштӀехьдоал завода коллектива халонех кӀалхаръяла.

№ 43-4 йолча установке укх тайпара гӀулакх хилар — юкъара канализаци йикъар. Еррига оборудовани болх ца беш сацар кхерам болаш яр, хӀаьта цунга хьежжа кхоачаш ца еш юсаргъяр план а. Цу гӀулакха сихха оарцагӀбаьлар технологаш. Слесара Пивторак Михаила, оператораша Ломако Георге, Самородов Юре гӀув чу а баьнна, сихха цӀендир хий. Хала-м дар из болх беш, цхьабакъда халонех кхераш бацар уж. Иштта болх барах план кхоачашъяь а ца Іеш, тӀехкхоачашйир установка.

№ 25-2 йолча установке насоса патрубок юаеннаяр. Насосах араухар кислотай кӀедж. Авари а хинна, аппаратура сацар кхерам болаш дар. Цхьабакъда, цу гӀулакха сихха оарцагӀбаьннача оператораша Байрамов Махареи Шучин Алексеи де мел деза балхаш а даь, установка болх бе йолаялийтар.

Цу установке боккха пайда а луш рационализаторски предложенеш елар технологаша И. Широкова, В. Лукина, П. Лагутина, А. Бакирова, кхыбараша а.

Нормах 150 деннеи буси цахаддаш болх бе беза каталитически крекинга установкай. № 43-3 йолча установка ца соцаш 450 деннеи бийсанеи болх бу. Кхозза дукхагӀа хул из. Атта-м дац иштта болх байта. Оборудоване беча балхага массаза а дика хьожаш ба оператораш А. Яновский, М. Комаров. операторий помощникаш В. Лиман, И. Команчук, слесарь К. Иванов, воккхагӀа вола оператор М. Безбабнов, дуккха кхыбараш а. Дукха ха йоацаш мехкдаьтта проводашка дикка хьажа а хьежа, шоашта чӀоагӀа ца хетача моттигашка «хомуташ» оттайир цар. Авареш хургйоацача яьхар цу гӀулакхо. ХӀанз а капитальни ремонт е безам болаш бац установкана. Цу гӀулакхо дукха ахча а кходу, хӀаьта планал совгӀа бӀаьш тоннаш продукци а лу.

Парте XXII-гӀа съезд хинначул тӀехьагӀа дукха къахьегама толамаш даьхад Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо. ЦаӀ санна беррига болхлой раьза а болаш хьаллаьцар цар коммунистически къахьегама ударникашеи бригадашеи дӀадоладаь гӀулакх: тахан дукхагӀа хьаделга — кхоана дукхагӀа хулга. Коммунистически къахьегама предприяти яха цӀи яккхара хьинаре къахьег завода коллективо.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

СЕРДАЛО
2-гӀа оагӀ. 21 июнь, 1962 шу.

ИЮНЬ БЕТТА ГІАЛГІАЙ ЧУХЬ ХИННА ВОССТАНИ

З. ГОЙГОВА,
Нохч-ГӀалгӀай истореи, меттеи, литературан Іилма-тохкама института йоккхагӀа йола Іилман болхло

Антанта империалисташа герзахи гӀирсахи кийчдаь дола Деникина эскар 1919 шера 2 феврале ЦӀеча Эскаро еш йола духьале каг а яь, Нохч-ГӀалгӀай мехка доазонаш тӀа кхаьчар.

Владикавказаи Грозненеи юххе а Долакха-Юртарчеи ТӀой-Юртарчеи гӀалгӀай низаша а кӀайчарна чӀоагӀа духьале яь йоллашехьа а, революционни низий тӀехьашкадала дийзар. Владикавказ дӀалаьцачул тӀехьагӀа ГӀалгӀайчен лоамашкахьа тӀехьашка баьлар Г. К. Орджоникидзе керте а волаш бола Терски областера партийнии советскии болхлой а.

Беррига хӀана бац аьнна бола Нохч-ГӀалгӀай мохк дӀа а лаьца цига наха хала режим оттайир Деникина. Цо юхаметтаоттадир инаралий, помещикий, капиталистий доал.

КӀайчарна яь хинна йоккха духьале юхаекхар духьа гӀалгӀашта декхар тӀадулл деникински командоване: деникински добровольчески эскара полкаш вӀашагӀтохилгеи контрибуци тохкилгеи.

Г. К. Орджоникидзе керте латтача коммунисташа хьехама болх боаржабир гӀалгӀашта юкъе, кӀайчар тӀадилла гӀулакх кхоачаш ца дара уж тӀа а хьехаш. Коммунистий хьалхленца боккхача къовсама кийчлуш бар гӀалгӀай, деникинцаша тӀадожадаь гӀулакх кхоачаш ца деш мамогга тӀехьадаккха гӀертар уж. Сихбенна гӀалгӀашкара дошлой кхо полк ехаш бар белогвардейцаш.

Ха дӀайодар, хӀаьта гӀалгӀай шоашта тӀадожадаь гӀулакхаш кхоачашде дага а бацар.

Шоай лоӀамах гӀалгӀаша шоай эскара гӀо лургдоацилга а ховш, деникинцаша, кертехьа латтача гӀалгӀайи эпсарийи новкъосталца низагӀа мобилизаци е лаьрхӀар. Полковник Котиев, ротмистр Добриев, кхыбараш санна болча гӀалгӀай халкъа юкъерча тийшаболх боаллача наха гӀалгӀай халкъа хьехар дора шоай лоӀамах кӀайча эскарца гӀулакх де гӀо яхаш.

Кхерабеш а низаш деш а (деникинцаша каралоацама боккхий нах чубехкар, хӀаьта юрто дошлой хьабаллалца цар уж мукъа а балийтацар), пулеметаш тӀа а увттаеш 1919 шера июнь бетта массехк бӀаь дошло эскаре вига аьттув баьлар кӀайчар. 22 июне Наьсарен - Вокзалерча станце вагонаш тӀа ботташ бар уж. Цу ханна Дошалкъий-Юрта вӀашагӀкхийттача съезде мобилизаце хьакъехьара дош дувцаш бар гӀалгӀай.

НизагӀа баьха гӀалгӀай фронте дӀабахийтар духьа вагонаш тӀа бувтташ латт, аьнна, хиннача хоамо эгӀазбигар съездера дукхагӀа бараш. Орцханов Хизар хьалха а волаш бола цига дакъа лоацаш хиннарех цхьабараш Вокзале бахар эскаре баьхараш мукъабахар духьа. ГӀалгӀай цхьан оагӀорахьа а гӀалгӀай эпсараши деникинцаши вокх оагӀорахьа а болаш дов хилар. Из дов хиннача вийра эггара чӀоагӀагӀа гӀалгӀай эскаре бигара оарцагӀваьнна хинна ротмистр Добриев, хӀаьта селла хала кӀайчар эскаре баьха хинна гӀалгӀай юха цӀабаьхкар, белогвардейцаша шоашта денна герз шоашка а долаш.

Шоаш яхар де ца тугача гӀалгӀашта духьала тӀом болабир деникинцаша. Шоай керттера низ добровольчески эскара полкаш яла ца тигача Экажкъонгий-Юртаи, СурхотӀенеи, Наьсар-Кертенеи духьала берзабир цар. Шин даькъа бекъа а бенна тӀаболабелар кӀайбараш: малхбузехьара Наьсар-Кертенахи Экажкъонгий-Юртахи летар, Берса-Юртагахьара латаш Владикавказски отряд яр, малхбоаленгахьара СурхотӀех латаш яр инарал Колесников хьалха а волаш йола ГӀажий-Юртара Грозненски отряд.

Эггара хьалхагӀа Наьсар-Кертенех летар уж. Болабелар лира тӀом. Наьсар-Кертерча наха новкъостала оарцагӀбаьлар лоаллахарча Экажкъонгий-Юртара, СурхотӀара, Дошалкъий-Юртара, Аьлти - Юртара нах. БӀарчча ди сайранга дахар тӀом беш. ТӀа-тӀа юрта гарга кхоачаш латтар белогвардейцаш, цар атакана тӀехьара тӀа новкъостал деш броневик яр.

Майра кӀантий тебба броневика тӀа а баха, цун командира чов йир. ТӀехьашкахьа йолаелар броневик. Цу ханна деникинцашта юха духьал атака йолайир Наьсар-Кертерчеи, Аьлти-Юртарчеи, Дошалкъий-Юртарчеи наха, хӀаьта Экажкъонгий-Юртарчеи СурхотӀарчеи наха оагӀонцара дов дора. Деникинцаш, из низ ла а ца могаш, байдар. Берса-Юрта хьалчукхача боллалца лелхабаь бигар уж гӀалгӀаша.

ШоллагӀча дийнахьа дуккха нахи йоккхий топаши а йолаш боккха низ вӀашагӀа а теха, цӀаьхка а лата тӀаволавелар моастагӀа. Цунна новкъостал деш яр йоккхий топаши бронепоезди. Кхы духьале ярах хӀама хургдоацилга а хайна, кӀай байракх урагӀаегӀар Наьсар-Керттерча наха.

Деникинцаша, тӀом саца а сацийта, тешшаме шоаш яхар дайтар духьа, каралоацама нах ба аьлар. Из кхоачашдара ши сахьат ха елар. Каралоацама нах дӀа а ийца, гӀалгӀай дика теша а баь, тийшача балхах Экажкъонгий - Юртах летар Владикавказски кӀайбарий отряд. Экажкъонгий-Юртарча наха дага а доацаш тӀабера тӀом, хӀаьта а, массава цхьатарра герз бе а делла летар уж. Болабелар лира тӀом. Кхыча юрташкара новкъостал а кхаьча, майрра духьала латташ ши ди гаргга ха яьккхар Экажкъонгий-Юртарча наха. Керда гӀо тӀа а кхаьча майрабаьнна кӀайбараш юрта чухьийлхача хана хӀара цӀа тӀемаца даккха дезаш бар. ЧӀоагӀа духьале йир Экажкъонгий-Юртарча пхе саго — Добриев Идига цӀагӀа кӀийле а яь ваьгӀача Муталиев ГӀайсама, Яндиев Алсбика, кхычар. Денал ца дохадеш моастагӀчунна духьала лаьттар уж, деникинцаша тӀахьожжаяь йоккха топ теха из цӀа лотадалцца йолча хана.

Цу хана ГӀажий-Юртагахьареи Алхастенгахьареи СурхотӀех тӀалаташ Грозненски отряд яр. МоастагӀчун боккхача низа духьала латта ца а могаш, гӀалгӀай тӀехьашка бала бийзар. Юрта юкъе баьлар тӀом. ТӀема юкъе дакъа ца лоацаш саг вацар, кхыметтел кхалнах а бераш а. ХӀара лаьттан чӀегилг чӀоаггӀа лораеш духьала лаьттар СурхотӀара нах. МоастагӀчунна кара ца бахар духьа бов лаьрхӀа хинна гӀалгӀай, патронаш кхоачаенначул тӀехьагӀа товращцеи шалташцеи летар. «Майра латаш ба гӀалгӀай, — йоахар белогвардейцаша. — ГӀажий-Юртарча човнаш ехкача пункте боалабаьб товращцеи шалташцеи човнаш яь бола нах».

Белгалбаьнна майра летар СурхотӀара цхьабола нах. Юрт кӀайчар дӀалаьцача хана, юхебиса къонахчал долаш бола нах тӀехьашка бала бийзар. Нальгиев Мандре, ший а лоалахой а цӀеной тховнаш тӀа а лелхаш, кӀайчарна дов деш вар, уж гаргга ца боахкийташ а царга цӀенош доага ца дайташ а. Бешамашкеи тховнашкеи хьулалуш, кӀийленна а хувшаш, дов дир цо белогвардейцашта, юххера патрон кхоачаяллалца, хӀаьта цул тӀехьагӀа боад ма беллинге а моастагӀчоа кӀалхарвоалавелар из. Юрт дӀаяьккхар. «ЧӀоагӀа духьале еш хинна юххебисараш боабаь дӀабаьхаб, — яздора белогвардейски газето, — юрт вай эскаро хьа а лаьцай, йоага а яьй. Кхалнахи бераши шоай цӀагӀарча хӀамащца Аьхки-Юртагахьа дӀаухаш ба герзахи цӀерахи кхераш».

Бакъ а долаш, герзацеи цӀерацеи чакхбаьлар деникинцаш эггара хозагӀа йолча гӀалгӀай юрташка гӀолла — СурхотӀеи Экажкъонгий - Юртеи гӀолла. ДӀаяьхачул тӀехьагӀа ийс ди даьккхар белогвардейцаша уж юрташ йовхаши йоагаеши; ийс ди даьккхар Экажкъонгий-Юртареи СурхотӀареи малхбузенгахьеи малхбоаленгахьеи долхача наькъашка гӀолла лечкъадаьча рузкъаех етта йола обозаш дӀаухаш. Селлара из ха йоаккхаш цхьаккха гӀалгӀа юрта аьттехьа вайтацар, боабаь нах дӀабахьа а е дӀабохка а йиш йолаш бацар. ИттлагӀча дийнахьа, кӀайбараш дӀабахача хана, доагаш диса хьашкаш мара хӀама дацар юрташ хиннача.

Из тӀом хинначул тӀехьагӀа СурхотӀа цаӀи Экажкъонгий-Юрта итт гаргген мара бӀарчча цӀа дисанзар. ГӀалгӀашта хинна зенаш укх тайпара дар: СурхотӀа боабаь 97 къонаха, 4 кхалсаг, 4 бер; Экажкъонгий-Юрта вийна 40 къонаха, СурхотӀа човнаш яь 16 къонаха, Экажкъонгий-Юрта — 20 саг совгӀа.

Цул совгӀа боабаь бар аргӀе балха боахка 9 кхалсаг, 7 маӀасаг, массехк бер.

Шаьрача мел яда юрташ а чулоацаш июнь бетта хинна восстани, ийшаяле а, боккха лоархӀам болаш яр. Из классови хьисап долаш а белогвардейцашта санна, шоай лакхе латтараште — эпсараште, духовенствана, кулачествана а духьалъерзаяь а яр. Цо новкъостал дора наьха барт тоабара а къовсам лоаттаберий классови сакхетам лакхбара а, цо хьалхьоадир Нохчашкахьареи Черсашкахьареи революционни низаш. Из восстани бахьан долаш мобилизаци а йохайир, фронте кхача беза нах а балансар.

Шаьрача улла гӀалгӀай мохк дӀалаьцача деникинцаша кхы а йоккхагӀа контрибуци техар гӀалгӀашта, низагӀа эскаре нах баьхар.

Бохабаь, боагабаь, цӀа доацаш биса шаьрача улла гӀалгӀай мохк ханна кара баханза балансар, цхьабакъда, гӀалгӀаша къовсам сацийтанзар. Уж лоам хьалъухар, вӀашагӀбетталуш партизански отрядаш а еш, белогвардейцащца тӀеххьара хьаьда тӀом бе кийчлуш бар.

ХАННАХЬА А ДОА ЦА ДЕШ А ЧУЭЦА КА БОЛА ЯЛАТАШ

ЦХЬАН КОМПЛЕКСАХ БАЛХАШ ДЕШ

Ка бола ялаташ чуэцара ханнахьа дика кийчо йир Наурски района Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша. Ялаташ кхаьча далалехьа бокъонца кийчъяь яьккхар еррига техника. 570 гектар хулача участка тIара мукх хьакха эггара хьалха шоай агрегаташ араяьхар механизатораша Соломатин Федореи Горский Влամидиреи.

— Кхаь дийнахьа хьекха боаккхаргба берригa мукх, — дош делар механизатораша, хIаьта бизза шоай деша даьй болаш чакх а баьлар уж: кхоалагIча дийнахьа саррахьа касарех Iобиллар берригa мукх. Норма 16 гектар йолча метте, 30—35 гектара тIара мукх хьокхар хIара агрегато дийнахь-бус.

Из хьалхара толам сихха дIабайзар колхоза кхыча механизаторашта а. Шоай социалистически тIалоацамашка юха а хьежа, дийнахь-бус 40—50 гектара тIара ка бола ялат хьакха дош делар царех дуккханеша.

КIаьдвалар яхар фуд ца хсвш, хьинаре, Iурра денз сарралца мукх хьокхаш хул механизатораш Гончаревичи Зенкови. Норма дуккха тIехкхоачаш а еш, сарралца болх а баь 46 гектара тIара мукх хьекхар цар дийнахьа хIанз дукха ха йоаццаш, хIаьта шоллагIча дийнахьа кхы а дикагIа кхаъ кхаьчар цар участкера: дийнахьа 52 гектара тIара мукх хьекхар цар.

Хьакха а хьекха касарех Iобилла мукх хьал а эцаш оардилга а иштта сихеи, дикеи, цIенеи леладу колхозе. Мукх аьрда баьннача кхашкара, шин сменах болх а беш, аьшкасаьргий волокушашца ча дIадоаккхаш ба трактористаш Кердикаеви Каблукови. Ча дIадаьккха мукъадаьнна лаьтта оахаш дийнахь а бус а болх беш я гусенични торактораш. ШозлагIа хьажкIаш дIае оах цар лаьтта. Уж хьажкIаш дIаювлга а иштта мамогга сихагIа чакхдаккхара оарцагIбаьнна ба колхоза механизатораш.

ШозлагIа культураш дIаювш дола лаьтта мамогга докъалургдоацаш, боал тIакIалтIабеттача нохарашта меттел йоккхийча участкашка чизелца лаьтта кIоаргга цамца а доаккхаш, дисковани а еш, макхаш а доахаш тоаду оаха, йоах полеводчески бригада бригадира нов. Зайцева.

ДикагIа йола агротехнически ханаш ца а тулийташ, кийчдаь даьннача кхашка цу сахьате шозлагIа хьажкIаш дIаюв механизатораша. Квадратно-гнездови хьисапе хьажкIаш дIае болабеннаб тракторист Данилов Федори сеяльщик Аненков Николайи. Цар балха юкъе а да керда хIама: силоса лаьрхIа а ца ювш, ялата кхачийта лаьрхIа хьалха кхачача фуца дIаюв цар 150 гектар хьажкIаш. ХIаьта юхейиса 600 гектар дIаюв моша хьажкIаш а йоахкаш силоса лаьрхIа сийна гIадамаш хургдолаш.

Ка бола ялаташ хьакха доладеннача хьалхарча деноша хьахьокх деррига бIаьстанара балхаш колхоза къахьегамхоша цхьан комплексах леладелга. Цу новкъа керда толамаш доахаргда цар.

А. МАМАЕВ.

=☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈

Кхы мел долча юртбоахама балхашца цхьана «Гудермесский» яхача совхозе хIанз чуэцаш латт гурахьа дIабийна мукх. дикагIа бола совхоза комбайнераш новкъостий Желудкови (хьалхарча комбайна тIа) Федюшкини. Планах арда безар дийнахьа 120 центнер мара боацача цар оард 250—300 центнер мукх.

Сурта тIа: касарах улла мукх хьалъэцаш а оардаш а ба **И. ПЛИЕВА сурт.**

☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈☆=☆≈

КА БОЛА ЯЛАТАШ ЧУЭЦАРИ ПРОПАШНИ КУЛЬТУРАШТА ГIУЛАКХ ДАРИ 15 ИЮНАГА КХОАЧАШ
(планаца нийсйича)

Производственни управленеши цар районаши	хьекхад гурахьа дийна ялаташ	аьрдад	Цкъара гIулакх даьд: хьажкIашта	гидуарашта	баьца даараш-та	шекара свек-лана	нийлхъяьй шекара свекла	букетировка яьй шекара свек-лана
Грозненски	**19**	**36**	**80**	**100**	**85**	**93**	**83**	**78**
Ахчой-Мартана	15	17	81	100	96	80	67	81
Грозненски	23	37	85	100	84	99,5	94	66
Советски	—	—	24	—	67	86	—	—
Урус-Мартана	2	49	76	100	80	100	90	83
Гудермесски	**21**	**39**	**68**	**91**	**80**	**92**	**81**	**31**
Ведана	—	—	12	—	—	19	2	17
Гудермеса	41	45	85	87	95	89	89	30
Курчалой	—	—	52	95	39	89	86	—
Ножай-Юрта	—	—	42	100	40	13	—	—
Шаьла	20	22	88	—	88	99	79	41
Наурски	**39**	**47**	**87**	**99,1**	**60**	**68**	**70**	**14**
Надтеречни	41	58	95	100	100	78	79	30
Наурски	51	31	93	100	57	89	84	16
Шелковской	26	66	62	96	57	47	54	—
Сунженски	**3**	**8**	**64**	**97**	**75**	**65**	**27**	**18**
гор. МагIалбик	0,2	—	76	79	23	—	44	—
Наьсарен	—	—	27	98	58	68	1	24
Первомайски	—	—	100	100	—	—	—	—
Сунженски	5	8	91	99,8	81	94	54	20
«Хьайбаш кхоаба» трест	**21**	**43**	—	—	—	—	—	—
Совнархоза совхозаш	**85**	**35**	**95**	—	**89**	**79**	**60**	**14**
Ерригача республике гIолла	**21**	**41**	**75**	**97**	**81**	**88**	**75**	**44**

ЧУЭЦАШ ЛАТТ МУКХ

Гудермесски района Орджоникидзе цIерахча колхозо укх шера чуэца деза деррига ка бола ялат 736 гектар да, цунах 76 гектар мукх а болаш. Колхоза дикагIа вола механизатор Эльмурзаев Бечирхьажа кхаьча баьнна мукх чуэца волавеннав. КIотаргаш дIа а яьха цIендаьча лаьтта дIабийна хинна мукх «СК-3» яхача комбайнаца арда волавеннав из. Лафет йоацача жаткаца мукх хьокхаш ва тракторист Абдулкадыров Юнус. ЧIоагIа нийса Iодехк цо биза ка болча маькха касараш.

Дошув санна Iажаг1 а денна, кхачаш латт геттара дика хьийка колхоза кIа а. Фуна лаьрхIа «Дагестански» яхача сортах бола мукхи «Безостая-1» яхача сортах дола кIаи тIоадоагIача шера дIадийча тIадалар мишта хургдолаш да техкад колхоза агронома Шидаева. Тохкамах гучадаьннад из мукх а кIа а дика тIадаргдолаш хилар. 1963-ча шера дIае лерхIача 800 гектара тIа дIаде ка болча ялатий фу шортта шийга хургда колхозага. Фу чутасса лаьрххIа гIишлош хьалъеш латт колхозе.

ХIа аьнна ка бола ялат аьрда доаллашехьа а кхашкара ча дIадоахаргдолаш аьшкасаьргий волокушаш яьй Хаджиев Имрана кулгалдеча тракторни бригадацарча механизатораша. Ча дIа а даьккха мукъадаьннача лаьтта сихха шозлагIа дIабуврга борци хьажкIаши.

ХIанз йоачаш хинначул тIехьагIа, хий дехкаш дола хьоарсамаш дIа а къайла, шекара свеклан хьажкIийи кхашка мугIараштa юкъе кхозлагIа культиваци еш ба механизатораш.

Иштта, цхьаккха а тIехьа ца тотташ, деррига балхаш цхьан комплексах а деш, юртбоахама продукташ алсамъяхара даькъе парте хьалхашка оттадаь декхар сийленца кхоачащдара чуйинна къахьегаш ба Орджоникидзе цIерахча колхоза къахьегамхой.

В. КАЛАШНИКОВ,
Гудермесски совхозно-колхозни управлене инспектор-организатор.

ПРОПАШНИ КУЛЬТУРАШТА—ДУКХАГIА ТЕРКО

Шаьла районерча «Джалка» совхоза цхьоалагIча отделене управляющега нов. Солтамерзаевга пропашни культураш малагIча хьала тIа я шун, аьнна, хьаттача дукха уйла а ца еш, сихха оал цо:

— Тха отделенера культураш дог гIоздоаккхаш дика хьалтIаяьннай, уж оасарах кIалхаръяхара берригa низ тIабахийтаб, цудухьа уж цIена я, — аьле.

Цу тайпара чIоагIа хестабаьча балхага хьажа безам боацаш цхьаккха саг хургвац. Цудухьа, управляющеца тхо догIа дийлха лаьтта тIаьда доллашехьа кхашка хьажа дахар.

Эггара хьалха управляюще тхога хьахьекхар отделене дикагIволча свекловода Дениев Дурбзе участок яр. Цо яьххача бесса цIена, лакхъенна латтар свекла. Дениев звенос болх дика белга, ха зехьа ца йоаелга бIаргагу, тIаийца декхараш кхоачашде а вIаштIехьдаргда. Из цига массанена вовзаш, цIи хеза, йоккха балха говзал йолаш свекловод ва.

Цу участкага тхо хьожача хана боккхача сакъердамца дувцар управляюще хьалха латтарий балхах. Пропашни культурай ерригача участкашка иштта дика гIулакх ду мотташ чIоагIа гIаддахa ладувгIар оаха управляюще къамаьлага.

Цхьабакъда, тха гIаддахар цхьан юккъа мара хиланзар. ХIана аьлча, кхыча звеной свеклай участкага тхо хьежача кхыча бесса дар деррига гIулакх. Управляюще даьча хозача къамаьла гаьна дар тхона бIаргадайнар.

...Джамалханов Хана керте латтача звеной участок. Цунна юххе дIатIавахача а халла мара хоалацар лакхъенна латтача баьцашта юкъе тIаьнна свекла. Тамаш е хIама да селла чIоагIа йоархIаш тIаяллалца из участок цхьаккха доал ца деш тесса йитар. Цу тайппара йоархIаш яьнна, кхы а вогIача хьала тIа я цига вIалла гIулакх динза йола 60 гектар свекла. Отделене кулгалхоша, дIайийнача культурашта меттел, баьцаштеи йоархIаштеи шерра никъ беннаб цу участке.

Цул совгIа Ерригроссийски социалистически яхье а яьнна, доккхий декхараш тIа а ийца. уж кхоачащдара къахьегаш я нн. Дадаеви Наурзакаеви керте латта хьажкIаш лелаю механизированни звенош. Ханнахьеи дикеи дIайийна хьажкIаш лакхъенна латт. ХIаьта уж оасарах кIалхаръяха гIерташ вIалла ха ца къовсаш, хулача халонах ца къахкаш хьинаре къахьегаш боахк уж.

Бакъда, иштта болча механизаторий хьашташка хьожаш бац отделене кулгалхой. ХIанзарча механизаторашта эггара лоархIамерча хана звенойга хиннача шин тракторах цаI кхыча балхашта дIа а яьккха витав нов. Дадаев. Цунгара из трактор дIаяьккхача управляющена хацалий-теш 200 гектар хьажкIашта цхьан тракторацa доаггIача бесса гIулакх де вIаштIехьдаргдоацилга.

Цу тайпарча хьала тIа я нов. Наурзакаев керте латта звено а. ХIаьта цунга шоллагIа йола трактор вIалла хинна а яц. Цу йоккхача участка тIа звенос деш дола балхаш цхьан тракторацa ду.

— Совхозеи отделенеи кулгалхошта трактор я яхаш аз ду дехар лергах дIакхеташ дац, цудухьа ханнахьа гIулакх де вIаштIехьа ца доалаш дукха хьажкIаш тIаяьннача йоархIаша йоаеш латт тха, — яхаш дувц нов. Наурзакаева звено членаша.

Еррига ледарло тракторaш кIезига хиларо яьй, йоах нов. Салтамерзоева а. Ала деза, цу цхьан отделене 22 трактор йолга. Ерригача тракторашка бизза болх байташ хилча кхыча бесса хургдар цигара гIулакх.

ХIанз йоачаш хинначул тIехьагIа чIоагIа дегIааха йолаеннай пропашни культураш, хIаьта царел хьалха яла безам болаш санна хьайнай йоархIаш а. Дуккха дукхагIа терко е еза пропашни культураш оасарах кIалхаръяхара, махулла дукхагIа хьувкъам хилийтара, хIаьта иштта яхье яьннача механизированни звеной хьашташка хьажа а, царна эша техника царга дIакхачийта а еза.

Сихха юкъера кхачамбоацараш дIа а даьха, семилетка дилагIча шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдергдолаш вIаштIехьбаккха беза отделене кулгалхоша берригa болх.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

Котамий боахама зе хиннад

Коа тIарча оалхазарий боахам вIалла ца хиннача тайпара дегIабоалабе беза вай укх семилетка дилагIча шера. Дуккха пайда лургба цо вай боахама. Даьхенна, аьнна лаьрхIар «Кавказ» яхача колхоза къахьегамхоша. Кхыча районаша новкъостал дир царна дагалаьцар кхоачащде.

Моздокерча инкубаторо дарегIча маьхах 51 020 унахцIена кIориг елар колхоза. Уж тоъаргьяц, аьнна Сунженскерча инкубаторе бахар. Цигара ера 14700 кIориг.

Колхоза йоккха цех хьалйизар фуаш миссел мара йоацача ховхача кIоригаша.. Дика Iунал мара хIама эшац. ТIехьагIа юхаметта оттадергда цар шоаш хIанз боахама даь зе.

Уж чуйоахка помещени. Лерге зов ухийташ цIогIарч детт цар. Мецъеннай. Сих а ца луш царна тасса хIама кийчдеш боахк болхлой.

Ши бутт баьнна кIоригаш чуйоахкача помещене а хилар тхо. Помещене чу дом боал бIарг хьалакха йиш йоацаш. Бедаргаши ча-мергIалгаши лел феца. Во хьадж хьаетталу. Цу чура сихагIа араэккха гIерташ наIара ко хьа а лаьца латт заведующи а.

ДегIа тоаенна, ондаяьнна кIоригаш ловз юххьанца арадаьнна кIормицалгаш санна. Цхьабакъда, дукха я царна юкъе ткъамаш Iочу а даха мустъеннараш а. Уж ловзац.

— Таисия Сергеевна, — хетт оаха заведующега, — чот йоацаш бIеха ма йий укх чу. ЦIен хIана яц оаш ер помещени, кIоригаш фега дIаара а яьхе? Укх дунен тIа мел йола микроб укх чу гул ма лургйий.

— Микробаш-м даьра йовдаргьяр акхарех. ШайтIаш мо мара Iоховшаш яц ераш дийнахь. Iуйрийна дIаарайоах. Тхо кораш дIакъовла диц а дале юха чулелх. — Цхьа кIира хьалха ча хьаьрцадар. Из а дом хинна дIадахийтар.

Новкъа хургьеций укх кIоригашта ер бIехал аьлча, йистхилар далац.

— Малав эггара хьалха укх кIоригех дог лаза дезар?

— Со я. Сай хур ду аз ераш ца йойта гIерташ. ХIаьта а...

ХIаьта а, бехктокхаме хетац заведующена шийна хьалхашка латта декхараш. Цу цехе хиннача ховргда из.

ХIама кийчдеча «кухне» а (бIарг ма хилба цун) яц кхы порядок.

Чу ий техадац. КIоагаш доахк. Дом гIет. Ехача пишко гIаьле увзаш санна кIура бу. Мецъенна кIоригаш я «кийш!» яхаш шоаш лелхаешшехьа а чугIерташ. Цу чу латт менгеш. Из я болхлоша салоIа моттиг а. Во Iунал дора кIоригашта. ХIанз а ду..

Кхоачамбоацараш цхьа зе ца деш мича Iа. Дийнахь цхьа-ши бIаь леш вурийтта эзар кIориг еннай цехе лоаццача хана. Масала, апрель бетта планага дилача 15000 кIориг кхе а яь йоаккхагIа йолча группе дIаяла езаш яр цех. Царех ахаш мара дIаеланзар. Вожаш ейра. Иштта хIара бетта...

Мичахьара доагIа ца ховш, тIап аьнна тIа а кхийтта пуле рози кокцидиози яхача дIа-хьа дувлача лазараша чIоагIа таIазар дир кIоригашта, яхаш бехказа бала гIерт колхоза кулгалхой.

Цу лазарех а ейнай кIоригаш. Тхо духьал дац. Из лазар хиннад укх шера кхыча моттигашка а. Нагахь санна колхоза ветеринарни лор н. Шимченко. кулгалхой молхаш лаха тохабенна баларе йоврґьяцар уж.

Бакъда, из лазар бахьан долаш ейна яц уж ерригаш а... Доккха зе хиннад МагIалбика района «Кавказ» яхача юртбоахама артела. ХIанз ховш дац из мел хиннад. Ховргда-кх бухгалтер бурилгаш дIа-хьа етта волавелча...

М. ЗАНГИЕВ.

Агитатора оаз каст-каста хоз къахъегамхошта

Урус-Мартана районерча ГIойтIарча библиотека заведующи йолча Баматалиева Айзай масса хана а дукха гIулакхаш хул. Из да алхха библиотеке болх барах кхоачамбеш из йоацилга. Хьинаре общественни болх беш я Айза, хадданза юрта боахама производстве болх беш бараштa юкъе кхетама болх беш я из. Айзас дика кхетаду юртарча хьайбаш леладерий, кхашка болх берий хан-ханнахьа радиога ладувгIа, газет деша вIаштIехьдоалаш ца хилар, къаьстта хIанз, кхашкара балхаш сихденнача хана, хIана аьлча мукъа ха дукха хилац. Цудухьа Айза каст-каста хул хьайбай фермашка, кхашка болх бераш болча. Царна керда газеташ, журналаш, книжкаш кхухь, цар тIара сакъердаме статьяш еш, беседаш ю, къахьегама листокаш арахеца новкъостал ду.

Бригада станера, фермера плакаташ, лозунгаш кердадоахилга, къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаелга, кердача книжкаех лаьца беседа елга—уж дерригаш а библиотеке ше беча балха зе даргдоацаш ду агитатора Айзас.

Боккхача безамца бу Айзас наха юкъера кхетама болх. ДикагIа нах дIакхетаргболча формах дIайовзийт цо наха вай партеи правительстваи политика, хIаьта ше ю беседаш лаьрхIа хьалххехьа кийчъю, цудухьа ладувгIащ бараштa боккха салоIам, сакъердам хулаш чакхъювл уж. Иштта дика агитатора болх вIаштIехьбаккха ховш хилар бахьан долаш массанена а дукха еза Айза.

Хадданза ший агитатора говзал лакхъеш я Айза. Цо чакхъяьхай пропагандистий курсаш. Алхха агитатор хинна ца Iеш юрта Совета депутат, юртарча кхалнаьха совета председатель я Айза, хIаьта парте яха кийчлуш а я из хIанз.

Айза заведующи йолча библиотека болх дика вIаштIехьбаьнна ба, хIаьта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеш я из.

Шеко яц Айзас дIахо йодача хана а иштта дика библиотекера болх а беш общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаргхиларах.

Н. ЛОГУНОВА,
КПСС Урус-Мартана райкома инструктор.

⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙⌒⊙

Курчалой района «Путь к коммунизму» яхача колхозе 350 гектар хиллал долча доккхача кхай тIа дIайийнача свеклана гIулакх деш ва тракторист Абузейдов Абдул - Кахир. Бокъонца доагIача тайпара дика гIулакх ду говзача механизатора цу дерригача кхай тIа,

Цу бехктокхамерча балха хадданза тIахьожам лоттабу колхоза къонача агронома комсомольца Татаев Лечас.

Сурта тIа: свеклана культиваци е йоада тракториста Абузейдова агрегат мишта нийсъяьй хьожаш воалл Татаев Лечи (аьттехьаравар).

Д. Василийко сурти тексти.

10—12 балха дийнахьа

Семилетка укх дилагIча шера ялаташ дика хьийкъад тха юртбоахама артела кхашка. Из бIаргагу кхыметтел кхаьча латтача маькха кхашка, IажагIлуш латтача кIи кхашка цIаьхха бIарг техача а. Цхьабакъда, кхы а дикагIа бIаргагу хьийкъа латта ялаташ комбайна тIара дIахьежача. Хьалхарча дийнахьа мукх хьокхаш массехк сахьата болх бир оаха, чуийцараш 4 гектар яр, хIаьта бункер чура хьадаьнна ялат 83 центнер дар. Цу тайппара, из хул хIара гектара тIара 20 центнер дика кхаьчача ялата. Во дац!

Азеи штурвальни волча Чеботаев Николаеи Гудермесски района «Гудермесский» яхача совхоза механизатораша даь кхайкарал бокъонца дийша а дийша, лаьрхIад ялаташ чуэцара балхаш дика чакхдахар духьа социалистически яхь лаца. Тха декхар укх тайпара да: 350 гектара тIара ялаташ 10—12 балха дийнахьа чуэцилга, цунах 6 эзар центнерал кIезигагIа доацаш ялат доаккхилга.

Ялаташ чуэцачара деррига балхаш вIаши бувзам болаш кхоачашде дезаш хиларо къаьстта чIоагIа бехктокхам тIабожабу берригача механизаторашта. Бокъонца хьежа кийчйир оаха тхоай агрегат балха. ХIанз, хьалхарча деношка, кхай йистош хьокхаш массехк сахьата болх баьчул тIехьагIа машин соцаю оаха, агрегата маьженаш хотта мелъеннача моттигашка хьож, тIахьовзае езача фент хьовзаю, даьтта хьокх. Ялат чуэца сихденнача ханна сеца латта дезаргдоацаш ду оаха из. ХIанзарчоа дийнахьа бу оаха болх, цхьабакъда, цхьа-ши ди даьннача гIолла кхай йистош хьекха даргда тхо, хIаьта цу ханале жаткаша хьекха касарах улла ялат докъа а денна, тха агрегат а ялат чуэца йолалургья. ТIаккха дийнахьа кIезига бе безаргба тха болх. Электрически сердало еллай тха агрегатах, цо йиш хулийтаргья касарах улла ялат бийса тIехьаяххалца хьалъэца. Сои штурвальни нов. Чеботаеви вIаши дагаваьннав агрегата балха овсарле лакх мишта ергьяр-хьогI, аьнна, цул тIехьагIа оаха лаьрхIар долххашехьа а бункер чура ялат Iодоассаде, обед деча хана ца совцаш хувц-хувцаш болх бе. Цхьана дешаца аьлча, нагахьа санна ханнахьа бункер чура ялат дIакхухье, тха агрегат сеца латтаргьяц. Оаха дош лу 350 гектара тIара ялат 10—12 балха дийнахьа чуийца дакхха.

Н. СТАРОДУБЦЕВ,
Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерахча колхоза комбайнер.

Ялат чуэцар а дIадувр а—цхьа агрегат

Краснодарски край. Хьакхари ардари къаьста а долаш ялаташ чуэца йолаеннай Кубанера колхозаши совхозаши. Ялаташ хьокхаш латт Тихорецкерча совхозе а. Цхьабакъда, нагахьа санна цу боахама кхашка ялаташ чуэцаш болх беш йоахкача агрегаташка хозза хьежача, тамашийна хIама бIаргагургда.

...Кхай тIа гIолла йодаш латт тIехьатайса кха дикка шерагIа чулоацаш йола жаткаш а йолаш йола ше лела комбайн. Комбайна уллув Iодуж хьекха баьннача гурахьа бийнача мукха нийса листа кес. ХIаьта тIехьашкахьа комбайнах тесса я хьажкIаш дIаюв сеялка. Ялат хьокхаш латташехьа а цу цхьан агрегатаца хьажкIаш дIаюш ба совхоза механизатораш. Цунах ала мегаргда цхьан ханна ялат чуэцаш а дIадувш а йола агрегат. Сеялка сошникашта хьалхашка дехкад 10—18 сантиметр кIоаргде а йиш йолаш дола пхаьда хьисапера урсаш. Агрегат чакхъяьнначул тIехьагIа ялат дIа ца дувш дисац хьекха касарах улла ялат тIадола оасилгаш мара. Уж оасилгаш а дIадувргда касарах улла ялат хьалъийца а тIехьатесса хьажкIаш дIаюв сеялка а йолаш йолча «Беларусь» яхача тракторца кхай тIара ча Iоъара даькха а даьлча.

Ялат чуэцаш-дIадувш йолча универсальни агрегата тIа болх беш ши саг ва: комбайнери сеяльщики.

ХIанзалца санна ялат чуэцаш а лаьтта кийчдеш а долча хана, шозлагIа а ювш йола хIамаш ялаташ чуийца даьнначул тIехьагIа 20 ди даьлча мара ецар. Цу юкъа лаьтта чIоагIа докъалора, хIаьта хьажкIий фийгаш тIадала а долалора.

Кубански механизатораша майрра дIаболабаьча новаторски балхо йиш хулийт шозлагIа хьажкIаш дIаюв ха диаззачул дукхагIа кIезигье, тешам лу фийг чIоагIбаланза йола хьажкIаш кхеяь ца Iеш, бокъонца кхаьча хьажкIаш кхеяра а. Цул совгIа, къахьегамга дIабода мах дикка кIезигбу, кхыча балхаш тIа яхийта йиш хулийташ 20 трактор мукъайоалийт.

Сурта тIа: Тихорецки совхозе мукх хьокхаш латт цу цхьан ханна шозлагIа дIаювш хьажкIаш а йолаш.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ГІУЛАКХАШ

Космически аренех машара пайда эца беза, космоса тохкам бара США-си Советски Союзои сотрудничать де деза яхаш США керттерча кулгалхоша дувца хабараш кІезига дац. Генеральни Ассамблея XVI-ча сессе Советски Союзои США-си барт баьбар космически бокъоний хьалхарча принципашта, уж Ассамблее массане мога а яьяр. Советски Союзои США-си космос караерзаеш хьега къа вІашагІ а техе чІоагІде аьнна Н. С. Хрущева еннача предложенена жоп луш, укх шера 7-ча марта президента Кеннеде мукІарло дир, цу предложене советско-американски сотрудничествана шерра торонаш хьаеллаш хилара. Шийна хетачох, цхьана тохкам бе торо йола моттигаш белгал а яьхар президента, хІаьта советско - американски сотрудничество шеръяра дош дувца ше кийча хилар а хьааьлар. 25-ча мае ше къамаьл деш паччахьалкхен секретара Раскас цІаьхха а аьлар «Космосах машарера моттиг елга» дезаш я США.

Цхьабакъда, США политикаца уж санна дола хоза дешаш эггара вогІа долча гІулакхашца цхьан тарлу. Деррига адамаш чІоаггІа раьза доаццашехь а гаьнна лакхе ядерни бомба эккхийта, аьнна США яьча решенеша хьахьокх, тІема гІулакхашта космосах пайда эца безам болаш Пентагон хилар. Из бакъдар къайладахьа низ бац США. «Нью-Йорк таймс» яхача газето яздора, гаьнна лакхе ядерни лелхамаш дара йола американски план оттаяьй «Цу лелхамаша бувзами радиовещании йохаярах луча хоамаша, тІема гІулакха мел пайда лургба лоархІам а беш».

Дувцаш дар да бувзами радиовещании йохаяра цу лелхамаша дергдар. Уж тохкамаш агрессивни гІулакхашца бувзам болаш хилара шеко яц. Советски Союза духьал превентивни ядерни том хьоабара, Пентагона увттаеча планашца айхха бувзам болаш да уж. Машар безача мехкий оборона йохае лаьрхІа пентагоновцаша леладеш гІулакхаш да уж.

4 июне Советски правительства яьча заявлене тІа белгалдаьккхача тайпара гаьнна лакхе ядерни лелхамаш даро, цо дукхыдола во гІулакхаш доацаш, цІенхаштта новкъарленаш ю космос тахкара. Уж во гІулакхаш бІаргашта гуш доллашехьа а американски кулгалхоша еча машара заявленех фу дус?

«Эрсашта духьале яр духьа, космически тохкамаш дара юкъе керттера роль шийна тІаэц Пентагона», — яхаш яздора укх деношка «Нью-Йорк таймс» яхача газето. Космически тохкамаш дара йола американски программа «ХІанз тІема бос болаш хила еза», хІаьта из программа «Космоса тохкамаш дарал совгІа цунна тІахьожам оттабара а» хетаяь я, — яхаш белгалдоахар газето. Цунца дувзаденна да, йоах газето, США нах тІаболча спутника проект оттаяр а «нах тІабагІача спутника декхар да, моастагІий космически кема хьа а лаха из дохадар».

25-ча мае паччахьалкхен секретара Раскас космосах машара пайда эца беза, яхаш къамаьл даьча дийнахьа, «Нью-Йорк уорлд телеграм энд Сан» яхача американски газето хоам бир: «ХІанз укх сахьате ВІашагІкхийттача Штатий лаьттан гонахьа къайлагІа тобоахаш ворхІ тІема спутник я. ХІара спутник Советски Союза тІагІоллахьа массехказа тІехйол», — яхаш. Цу хана денз космически аренашка гІолла лела американски спутникаш-шпионаш кхы а дукхагІа хиннай: 1 июне фецарча тІема низаша хоам бир керда «къайлагІа спутник» урагІъяхийтай, аьнна.

ТІема низаш дукхагІа Іоадара гІулакх космосе даьккхад ВІашагІкхийттача Штаташа — иштта вывод е езача кхоачаву США космически программа йовзаро.

Цудухьа тамаш яц космически аренех машара пайда эцара йолча ООН-а Комитета юридически подкомитетерча американски викало космоса нейтрализации демилитаризации яра хьакъехьара советски предложени «вІалла мегаргйоцаш» лархІар.

ВІашагІкхийттача Штаташа космически аренех агрессивни гІулакхашта пайда эцар — американски кулгалхой дешаштеи гІулакхаштеи юкъе йоккха юкъ йоллаш хилар, цар эхь доацаш дунен хьалкъашта юкъера бокъонаши хьалхагІе а яь соглашенеши йохаеш хилар дика гойташ долчарех цхьа масал да.

ПЕНТАГОНИ КОСМОСИ

ХОЗА ХАБАРАШ ВО УЙЛАШ

* * *

Суванна Фума керте латташ йола коалиционни правительство Лаосе вІашагІйолларах баьча хоамах дика кхаъ ба аьннад Н. С. Хрущева. Советски правительствана керте латтачо президентага Кеннедега яхьийтача зІанар тІа яздора—«Къаман цхьоагІон коалиционни правительство Лаосе вІашагІйоллар, лаосски дош машара наьъкаца къоастадара Женевски совещане баь болх гарггарча хана баь йистебаккхара а цу совещане яь соглашенеш кхоачашъярца Лаосах нейтральнии кортамукъеи паччахьалкхе яра а дика лард я».

Президента Кеннеде юха дайтача жопо, йоах «Лаосера кхаьча хабараш чІоагІа гІадвугаш да», дІахо белгалдоакх «Кортамукъеи нейтральнии Лаос» вІашагІйоллара женевски совещане хинна соглашенеш кхоачашъяр боккха лоархІам болаш хилар а «цу гІулакха чІоаггІа къахьега» США кийча хилар а.

Цхьабакъда, коалиционни правительство вІашагІйоллилга ВІашагІкхийтта Штаташ масса а хана де гІийртар да яхаш американски официальни наха дувце а кепа йоазонна керте латтача органаша яздой а из царна ца дезилга гуш да. Соглашенена хетаяь «Вашингтоне байракхаш хьалъохканзар», — яхаш язду «Франс-суар» яхача французски газето, кхетаву Лаосе «Кхы харжа хІама дацар» США, — яхаш.

Бакъда, патриотически низий котало а йоалаш Лаосе хиннача соглашене тешалду, цу мехкеи Къулба-Малхбоалехьарча Азеи ВІашагІкхийттача Штаташа лелаяь империалистически политика йохара. Белгалдаккха деза, соглашени хила ши ди хьалхагІа, сенатерча дукхагІа болча демократашта хьалхле лелаеча Мэнсфилда, Къулба-Малхбоалехьарча Азера США политика хувцара тІахьехаш хилар, хІана аьлча цу политиках дика дар хуле а «дуккха руцкъаш а доадеш цхьанметте сеца лоаттаву, хІаьта вогІа дар хуле — тІемага кхоачаву». Мэнсфилда яхачох из политика дІахо лелаяро «Иншта а геттара дукха йола социальнии экономическии халонаш чІоагІъяр» мара кхы хІама дергдац.

Массехк бутт хьалхагІа Къулба-Малхбоалехьарча мехкашка хиннача сенатора Эллендера ассигнованешта йолча комиссена ше яьча доклада тІа йоах: американски «новкъостал» дукхагІа мел хул, из «новкъостал» хиннача мехкашкара хьал дукхагІа талхе а кхерамегІа а хул. Цо яздаьд: «Къулбехьарча Вьетнамеи Лаосеи вай новкъостал дар бахьан долаш во хьал эттадалар, сона хетачох, — сов кІаьда да. Из гІайгІане вугаши Іалаьмате къизеи да». Из кхетадеш а да. Американски «новкъостал» — колонизаторски хьисапера гІулакх да, цо де лерхІар — кагий режимаш йитеи халкъаш кортамукъа довлара новкъарле еи гІертилга да. Иштта хиннад, халкъа духьалара Бун-Умеи — Фуми Носованеи группа США-с халлаьцача Лаосе, из хулаш латт Нго Дин Дьема йоахкаенна режим США-с гебагІащца хьаллаьцача Къулбехьарча Вьетнаме а. Цу тайпара политика йоханза йиса йиш яц.

Лаосе хиннача гІулакхех кхетам эца безам болаш йий американски политика? Американски пропаганда хІанз беррига низ тІабахийтаб, коалиционни правительство вІашагІйолларо мехкара гІулакхаш дукха эргадьхадац, из правительство ше а, ЮПИ агентство корреспондента яхачох, «переговорашта йола комитет» мара кхы хІама дац, яхаш йола уйлаш дІайоржаяра. Вашингтоне официальни викалашта хетачох, — йоах АП агентства — «дерригача къаман бокъонца йола правительство вІашагІйоллара массехк бутт беза».

Американски кепа йоазоно яхачох Фуми Носавана бІуна дІахо а ахчанца новкъостал де безам болаш я США. Цул совгІа уж гІерт, Лаоса тІема низаш эрга а даьха бІарчча эскар вІашагІдоллара американски тІахьожам оттабе. Американски газеташа дувцачох, Суванна Фума «Кхоачамболлаш нейтральни вац», цар тІахьех «коммунисташта духьалара низаш» Лаосе вІашагІдохкара. Цу тайпарча къамаьлаша гучадоах хІанзарча хьалашка империалисташ де гІертар: Суванна Фумага малхбузен оагІув хьаллоацаш йола политика лелаяйта гІертилга, Лаосе патриотически низаштеи Нео Лао Хак Сат яхача партенеи духьал цхьа фронт вІашагІйолла гІертилга. «Гардион» яхача Английски газето хьалхагІе а хьахойт, американцаша лелавеча Фуми Носована «Коалице балха новкъарле е мегилга». «Цо — язду газето — догдоах нейтральни Лаос вІашагІйолла гІертилга дохарга а ВІашагІкхийттача Штатий тІема низаш ше хьаллацанза дарг доацаш гІулакх оттарга а».

Цу тайпара, ВІашагІкхийттача Штатий безам ба (малхбузен кепа йоазоно дувцачох шеко йоацаш да из) Лаоса чурча гІулакхашта дІахо а чІоаггІа юкъелелха. Цу гІулакха дикагІа дола тешал да — Лаоса доазонашта йисте ший бІу битара США яь решени. Госдепартамента официальни викало Уайта духхьала хьааьлар американски бІу цига бусаргба «Уж цига мел эшача хана».

Хьашт долчча минута доазонна тІехбала йиш йолаш бола из бІу американски кулгалхоша лелабу Лаоса коалиционни правительствана низ-Іоткъам бар духьа. Соглашени хила массехк ди хьалхагІа, кепа йоазоно хозахета яхацар «США бІу Лаосе бахийтара решенеш цІенхаштта тохкаш ва Кеннеди». «Американски бІу геттара сиха Лаосе бахийта йиш йолаш бар», — йоах кхерам тІатувсача хьисапе «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето.

Бакъдараша тешал ду, тІеххьарча хана Лаосе хиннача гІулакхашка хьежжа Къулба-Малхбоалехьара ший политика хувца безам боацаш ВІашагІкхийтта Штаташ хилара «Франс суар» яхача газето яхачох «Къулбехьарча Вьетнаме кхы а гІожагІа политика» лелае безам болаш ба американцаш.

Цу дерриганеша а шек воаккх, Къулба-Малхбоалехьарча Азе машар оттабара тІехьа да тхо, яхаш, американски кулгалхоша дувцараш дог цІена долаш хиларах.

С. ИВАНОВ.

Алжира хьакъехьара торжественни деклараци

КАИР, 18 июнь. (ТАСС). Касабланкски хартена юкъедакъа лоацаш долча мехкий Политически комитета шоллагІча сессе кепа теха араьккхай «Алжира хьакъехьара торжественни деклараци». Цу тІа йоах, Алжирерча а къаьстта цун йоккхийча городашкарча а хьало «дІадех колониальни гІозарий зуламерча гІулакхашта духьала африкански халкъий фийле хулга а уж оарцагІдалга а».

Политически комитето дІахойт тахан Алжира боккха кхерам тІабена хилар, хІаьта «ший лоІам тІа ялара хьакъехьарча дешах йола референдум чакхйоаккхача хана а цун результаташ хьакхайкаеча дийнахьа а из кхерам кхы а дукхагІа чІоагІбала мегаш хилар а».

Политически комитето, йоах деклараце тІа, торжественно дІакхайкаду, Алжирски Республика Ханна йола правительство эвиански соглашенеш кхоачашъяр духьа цо лоаттабеча къовсаме ше йизза хьаллоацаш хилар; шийна декхар тІаэц ший лоІамерча Алжиро ший экономика юхаметтаоттаеча тар ма лу дукхагІа цунна новкъостал де; еррига африкански паччахьалкхенаш тІахьех Алжир ший лоІаме хилар бакъдаь тІаэцара; шийна декхар тІаэц ший лоІамера Алжир ший мукъах хилара хьакъехьарча референдума результаташ хьакхайкаяь ялларца из ООН-е дІачуэцилга Іалашде.

Политически комитето, йоах деклараце тІа, ший кара мел долча низех пайда эцаргба Алжира территори бІарчча хулга Іалашдара.

Деклараце дІадех эвиански соглашеней положенеш духьале йоаццаш кхоачашъелга, цу тІа йоах, «бокъонца а йоаггІача тайпара а эвиански соглашенеш кхоачашъяро юкъера доаккх ультраколониалисташта духьала де дезар сихха а хьадда а чакхдаккхара юкъе шеко хулга».

КЪУЛБЕХЬЕРА РОДЕЗИ ШИЙ МУКЪАХ ХИЛА ЕЗА

НЬЮ-ЙОРК, 19 июнь. (ТАСС). Селхан хиннача ООН-а Генеральни Ассамблея сессе заседанега Къулбехьен Родезерча хьала хьакъехьа резолюце проект елар 16 афро-азиатски мехка делегацеша, цу даькъе Ганай, Эфиопе, Индонезе, Гвинея, Мале, Непала, Сире, Туниса делегацеша а луш. Цар бокъонца харцахьа лоархІ Къулбехьен Родезе къамашта дискриминаци ещ йола режим лоаттаяр а хиланза яргйоаца демократически бокъонаш дІаяхар а, дІадех Къулбехьен Родезе политически гІулакхашта лийца боахкача беррига наха амнисти лулга.

Резолюце из проект хьаллоацаш заседане къамаьл дир Ганай, Эфиопе, Советски Союза викалаша.

ОАСОВЦИЙ БАРТ ВІАШАГІКХЕТАЦ

ПАРИЖ, 19 июнь. (ТАСС). Алжира малхбоален зонерча а Оранерча а «Герзаца кийчъенна къайлагІа лелача организаце» группаша селхан хьакхайкадаьд ОАС-аи Алжирерча ханна йолча исполнительни органаи юкъе хиннача переговорий результаташта шоаш раьза ца хилар. Франс Пресс яхача агентства беча хоамах, иштта да Боне йоаржаяьча листовкай маІан. Оране «пиратски» радиопередача еча хана ОАС-а «командоване» европейцаш тІахьийхар «герз карара ца даккхара а къовсам дІахо лоаттабара а».

Заочникашта новкъостал ду

Наьсарен района СурхотІара Агиев Муса Нохч-ГІалгІай педагогически институте заочно деша вагІа. Экзаменаш дІаяла кийчвалара чІоагІа новкъостал ду цунна Чехова цІерахча республикански библиотеко. Каст-каста цунна эша литература посылкашца дІакхухьийт библиотеко.

Иштта библиотекаца хьоашал долаш ба цу районера ветеринарни лечебница бухгалтер Ганижев Махьмад, МагІалбика района Долакоара хьехархо Додов Бадруддин, дуккха кхыбараш. Укх тІеххьарча шин бетта 50 совгІа книжка дІадахьийтад библиотеко заочникашта. Царна юкъе ба агрономаш, зоотехникаш, мехкдаьттахой, культучрежденей болхлой.

Царна эша литература Іалашде, из сихагІа дІакхачийта гІерт библиотека коллектив.

В. КИЛОЕВ.

Хьехархой дешаш ба

Грознера хьехархой говзал лакхъю курсаш болх бе йолаеннай укх деношка.

Кхо бІаь совгІа хьехархо венав цига деша массайолча районашкара. ЛадувгІархошта биззача бетта тайп-тайпарча темаех лаьца лекцеш ешаргья. Царна юкъе керттера яраш я: «Марксистско-ленински теоре цхьадола дешаш», «Іилма, техника, литература, искусствана карагІдаьннар», «Дешархой атеистически оамалашца кхетабар», «КПСС XXII-ча съездо яьча решенешка хьежжа болх вІаштІехьбаккхара», кхыйола лекцеш.

ЛадувгІархошта хьехаш хургба педагогически институтереи педучилищереи дикагІа бола преподавателаш, агрономаш, инженераш. Заводашка, фабрикашка практике ухаргба курсанташ.

Укх шера уж курсаш йистейоахаргья вай республикерча 1170 хьехархочо. Хьалхара группа хІанз дешаш я.

К. ВИННИК,
хьехархо.

Городера агитбригада

Укх деношка 9 саг юкъе волаш городера ена агитбригада хилар Шаьла районе. ЧІоагІа сакъердамеи наха хьаштдолаши дар Автури, Герменчук, Колхозное яхача юрташка, кхай тІарча станашка, хьайбаш леладеча фермашка, района культура ЦІагІа цо юрта боахама къахьегамхошта оттадаь концерташ. Бригада дІа мел кхаьчача моттиге наха чІоагІа гІадбахе тІаэцар из, хІаьта шоаш болча кхы а каст-каста юхабахкар а дехар.

Агитатораша къахьегамхошка хьекхар испански, китайски, эрсий халкъа халхараш, аьлар иллеш, частушкаш.

Наха чІоаггІа дукха дезаделар Юсупова Ане даь «Іарабий танго» яха халхар, Чихаева Любас даьха эрсий халкъа иллеш, частушкаш. Дуккхаза халхар юхадар а иллеш юхаалар а дехар царгара. Иштта дика выступленеш йир Никифорова Раяс, Сердюкова Лариса. Грознерча № 5 йолча хІамаш тегача фабрикера енача цу йиъ йоІо, юрта боахама къахьегамхой болча бахале шоай выступленеш кийчъеш дикка къахьийга хилар гуш дар.

Цу дерригане а хьахьокх городашкеи юрташкеи бахача къахьегамхошта юкъера барт-цхьоагІо чІоагІа хилара партеи правительстваи йоакхо еш хилар. Из Іалаьмате дика гІулакх да. ДукхагІа аха еза городера агитбригадаш юртбоахама къахьегамхой болча. Оаха массане а дег чура баркал оал агитбригада еррига коллективана а цун кулгалхочоа нов. Алешагин Виктор Ивановича а.

С. ПАЙХАЕВА,
КПСС Шаьла райкома библиотекарь.

Къахьегама сийле

Кхо шу дахьнад № 329 йолча Дорожно - эксплуатационни участке Баркинхоев Макшарипа автогрейдеристалла болх бу. Юххьанца денз цу организаце дикагІча болхлой мугІарех латт Макшарипа цІи. Ший къахьегама сийле ди денгара мел доал лакхъеш хьавоагІа из. Ше дика болх барал совгІа, дешаца а гІулакхаца а новкъостал де кийча ва Макшарип новкъосташта. Цудухьа массанена а дукха вез Макшарип, сий а ду цун.

Іайи аьхкийи ца соцаш болх беш а технически лакхарча боарам тІа а хул нов. Баркинхоева кулгалдеш йола автогрейдер. Из тамаш яц, хІана аьлча цхьа-ши шу хинна Іац Макшарипа грейдераца болх бу, уж да бІарчча 15 шу. Ший балха опыт дукха хиларах тарра, цун вІаштІехьдоал машинага дика хьажа а машина еха оатхал ханнахьа тоае а.

ДЭУ администраце массаза а балха бехктокхамерча участке вохийт Макшарип. Шийна тІадилла балха декхар сийленца а ханал хьалха а кхоачаш ца дещ цІаккха Іийнавац нов. Баркинхоев. ХІаьта цо тоадаь наьъкаш дика а хул. Цунна тешал ду укх тайпарча хьокхамо: хьаьнала къа а хьегаш, балха нормаш массаза тІехкхоачашъяр бахьан долаш Сийлен грамота еннай новкъост Баркинхоева Нохч-ГІалгІай АССР Доруправлене.

Шоай организаце общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац Макшарипа. Профсоюза месткома член ва из. Макшарипа хьаьнала беча балха боаггІача тайпара мах а баь, цунах бизза тешам а бенна, ший новкъостий коллективо а станица къахьегамхоша а соахка хиннача хоржамашка Орджоникидзевская станични Совете депутаталла хержар из. Депутата декхар а дика дІахьо Макшарипа. Балхара мукъа волча хана харжархошца го йиш я Макшарип.

Иштта къахьегаш ва автогрейдерист вола Баркинхоев Макшарип. ДІахо йодача хана а кхы а дикагІа къахьега низ кхоачалба хьа, Макшарип!

М. МЕРЖОЕВ,
«Сердало» газета штате йоацача культура отдела член.

ПАЙДАНЕ БРОШЮРА

Нохч-ГІалгІай КПСС обкомои Грозненски горкомои политически дешара кабинета Советои дукха ха йоаццаш кепа а теха арахийцад «Юртбоахама хьалхле лелаерех фу дешаргда» яха брошюра.

ЧІоагІа пайдане да из къаьстта лекторашта, пропагандисташта, агитатораште. Цу тІара царна корайоагІаргья республика юртбоахама хьалхле лелаерий опыт ювцаш йола статьяш, кхыйола материалаш.

Цул совгІа, дикагІбарий балха говзалаш тІайолча литература список а я брошюра тІа.

А. ИВАНОВ.

Харцахьа лелараш, во дараш дераш кІезиглу

Укх тІеххьарча шерашка дикка дегІаеннай халкъа дружиникий коллективаш. Массайолча моттиге общественни порядок лораяра, зуламаш дерашта духьал къовсам лоаттабара чІоагІа новкъостал ду цар милицен органашта. Дружинникаш масса хана наха юкъе хул, социалистически вахара законаш телхадер малав хов. Уж бехктокхаме увз.

Каст-каста шоай собранешка, совещанешка вІашагІбетталу дружинникаш, шоайла дагабувл, цхьанне балха опыт шоллагІчоа дІайовзийт.

Дукха ха йоаццаш иштта собрани йир Черноречьера микроштаба дружинникаша химзавода культура ЦІагІа. Гулбеннарашта доклад йир цигарча участкови уполномочене нов. Тогосяна. Докладчика а къамаьл даьраша а белгалдаьккхар укх тІеххьарча хана дружинникаша дика болх бар бахьан долаш общественни порядок телхаераш, къовсамаш доахараш, халкъа рузкъах баха гІертараш, къаракъаш а мелаш зуламаш дераш кІезигбенна хилар.

Къаьстта дика болх бу аьнна белгалъяьккхар собране химзаводерча слесара нов. Халилова кулгалду дружина. Цар дежурство йолча хана цІаккха а нарушени хиннаяц. Харцахьа лелараштa хов шоаш нийсача наькъ тІара баьлча дружинникаша могийтаргдоацилга.

Иштта дика болх беш я цу заводера нов. Березина кулгалду дружинникий группа, кхыяраш.

Дезача совгІаташцеи Сийлен грамоташцеи белгалбаьхар дружинникаш М. Берцин, С. Кузьмин, М. Шкурихин, Ю. Беликов.

Н. ОЛИМПИЕВ.

ЛадувгІа радиога

21-ча июне; 6.40 — Юртбоахама болхлошта передача (гІалгІай меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.30 — «Сердало» газета обзор; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.00 — нохч-гІалгІай иллеши ашараши; 16.25 — кагирхошта передача (нохчий меттала); 16.40 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 16.50 — «Коммунистически къахьегама бригада борал сихду»— беседа (нохчий меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — промышленноста болхлошта передача (нохчий меттала); 17.35 — Советски композиторий ашараш; 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «ДоттагІий суд предприятешка» беседа (эрсий меттала); 18.30 — Урус-Мартана района юртабоахама болхлой заявкех концерт.

УКВ

9.15 — «Республика заслуженни артист Коган Леонид»— концерт-очерк; 9.59 — «ЦІаста говрабаьре» — литературни передача; 10.25 — «Хозача Волгах илли оал советски саго» — музыкальни композици; 19.20 — «Эстрадни дуэтий сайре» — концерт; 20.01 — Советски района художественни самодеятельноста концерт; 20.25 — «Барт эгІабу Іаж» — яхача спектакла радиокомпозици; 22.07 — доазол арахьарча музыкальни вахарах оагІош.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.00 — передачай программа; 19.02 — телевизионни кердадараш (нохчий меттала); 19.17— «Къаьнарча Военно-Грузински новкъа» — киноочерк; 19.37 — «Къонал» — телевизионни журнал; 20.17 — «ГІарагІурай бедаргаш» — телеспектакль; 21.12 — Нохч-ГІалгІай радиосолистий контерт; 21.27 — передачай программа; 21.30 — «Цхьан ахкан дийнахь» — художественни фильм.

Іалаьмате йІаьхий даьгІенаш йолаш, шортта Іалама рузкъаш доахкаш, салаІара безаме хиларал совгІа, кхыметтел бІарг кхийтача а самукъадоалаш, селлара хоза Іаламо тоаяь моттигаш я вай республике.

Укх сурта тІа шоана гу Первомайски районера Эса чІоже. Цу чІожа гІолла лоаман даьгІенашка дорстаде кхувл детташ доаца доахан, шинараш, сиргІилгаш, жа республикерча дуккхача колхозаша, совхозаша.

В. Дзисяка сурт.

Экзаменаш дІалуш ба студенташ

Масса хана а санна хьехархочул дикка хьалхагІа хьабаьхкаб студенташ. Сатем боацаш аудиторе гІолла дІа-юха ухаш хьежаш ба уж зачет дІаэца хьехархо хьаварга. Анатомех дифференцированни зачет я тахан пединститута юххьанцарча образоване педагогикаи методикаи факультета хьалхарча курсерча студенташа дІалур. Из ворхІлагІа зачет я укх сессех цар дІалуш яр. Цул тІехьагІа ши экзамен мара йисац укх шера дІаяла езаш.

Йиллача ханна хьехархо чувоал аудиторе, зачет дІаяла болалу студенташ. Хьалхарча курсерча кхаь группах, дешара гІулакхашка диллача, дикагІа лоархІаш я «Б» группа. ТІехдика отметкаш йолаш дешаш хьабоагІа цу группера Корпухина Алла, Игошина Люда, Карпухина Люда, Горохова Лида. Тахан анатомех дІалуш йола дифференцированни зачет а тІехдика оценкаш йолаш дІаеннай цар, хьехархо чІоагІа раьза ва царна, материал шоаш дика кхетаяьлга дІахьекхар студенташа. Иштта дика дешаш я «В» группера Березкина Фира,

Йистедоалаш латт хьалхара дешара шу, студенташта шоаш вузе йоккхача ханах халагІа хеташ дола шу. ТІагІертта къахьегаш, халонах бІы ца къожабеш хилар бахьан долаш толамца чакхдоалаш латт тха курсерча студентий хьалхара шу. Бакъдар аьлча, атта-м хиннадац тхона дешача хана, хІаьта хьийга къа зехьа дайна доацилга хьахьокх укх сессех оаха рисованех, парте исторех, музыкальни грамотахи иллехи, фортепьяно лакхарах, немций меттах, физкультурах, анатомех дІаенначa зачеташа. Иштта тайп-тайпара дисциплинаш Іомадеш хилар бахьан долаш хала яле а сакъердаме я тха факультете деша.

Шеко яц юхейиса ши экзамен оаха иштта дикача толамца дІалургхиларах а.

Л. КОТИЕВА,
пединститута студентка.

Спорта хоамаш

Гудермесски тепловозни депо футболистий команда вай республике чІоагІагІа ярех лоархІаш я. ДІадахача шера Нохч-ГІалгІайчен чемпион яр, хІаьта укх сезонах а доккхий толамаш доахаш я из. Депора велосипедисташ Къилбаседа Кавказа машиннаькъа «Локомотив» яхача спортивни общества Совета чемпионаш хиннаб.

Машиннаькъа Грозненски отделенерча «Локомотив» общества спортсменаш цу тайпара дика толамаш доахаш хьабоагІа дукха ха я, хІаьта шоаш спортивни яхьашка даьха толамаш масса хана чІоагІа а леладу. Дукха ха йоаццаш цу общества спортсменашта Къилбаседа Кавказа машиннаькъ тІа дикагІбараш а лоархІаш карара кара тела ЦІе байракх еннай.

* * *

Укх деношка йистеьннай Грозне хинна шахматни чемпионат. Города чемпиона сийлен цІи яьккхай къонача шахматиста Ошаев Хьажмурада.

Редактора зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре

Йоккха зал — Бос бола керда шерача экрана тІара фильм «Башха-дика ворхІ» (ши сери цхьан сеансах).

Долалу: 8, 11, 2, 5, 8.

ЗІамига зал № 1 — «Кхоана 13-гІа да яхаш тховсара».

Долалу; 9, 12, 3, 6, 9. 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗІамига зал № 2 — «Кхоана 13-гІа да яхаш тховсара».

Долалу: 9, 11.10, 1, 3, 5.10, 7, 9.

ЗІамига зал № 3 — «Кхоана 13-гІа да яхаш тховсара».

Долалу; 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 8.15, 10.15.

«Родина» яхача кинотеатре

Бос бола керда шерача экрана тІара фильм.

«Башха-дика ворхІ» (ши сери цхьан сеансах).

Долалу: 9, 12, 3, 6. 9.

Гор. Грозне, Кирова цІерахча поселке, Магазинная улицагІа, 14, вахаш волча Качанов Федор Емельяновича суде деннад гор. Грозне, Кирова цІерахча поселке, Ацетоновая улицагІа 3, кв. 1 яхаш йолча Качанова Цезария Доминиковнайцара ше къастарах дола дош.

Дош дувцаргда г. Грозне, Заводской района халкъа суде.

Гор. Грозне, Первомайски переулкагІа, № 88, яхаш йолча гражданка Андрианова Полина Ивановнас суде деннад гор. Грозне, Переписной улицагІа № 85, вахаш волча Андрианов Владимир Петровичагара ше хьаялларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Револющe проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года. г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05071. Заказ № 3364.